

rAntGroen

PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE
WILRIJK 1
8/5124

P106235 - Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen - oktober - november - december 2016 - jaargang 15 nr. 60

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Guido Callaerts
Frans De Cortlaan 42
2610 Wilrijk
Afgiftekantoor Wilrijk 1

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, voorzitter
 en coörd. Beleidswerkgroep
 03/455 22 12 - 0477/33 23 30
 hugo.waeterschoot@scarlet.be
 Erlend Hansen, secretaris
 03/457 46 99- erlend.hansen@skynet.be
 Guido Callaerts, penningmeester, coörd.
 ledenadministratie en behaagactie
 Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
 0468/12 33 36-callaertsguido@telenet.be
 Rudi Leemans,
 conservator Groen Neerland
 03/828 43 16-rudolf.leemans@telenet.be
 Tuur Wuyts, contactpunt Fort 7
 contact.fort7@zuidrand.be
 03/449 99 11- 0474/55 25 75
 arthurwuyts@telenet.be
 Bob Gabriels, webmaster
 bob.gabriels@telenet.be
 Lucy de Nave, bestuurslid
 03/237 99 52-lucy.denave@antwerpen.be
 Nicole Boussemaere, bestuurslid
 013/30 85 47
 nicole.boussemaere@gmail.com
 Maggy Troffaes, bestuurslid
 03/827 83 60-maggy.troffaes@skynet.be
 Floris Van Volsem, bestuurslid
 03/455 23 05 -mariannejmm@gmail.com
 Els Wynants, bestuurslid
 0497/42 74 29-wynantsels@gmail.com
 Stany Marichal, bestuurslid
 0478/56 45 84
 stanislav.marichal@telenet.be

Redactie rAntGroen

rAntGroenverantwoordelijke:
 Guido Van Boeckel
 03/455 01 27-redactie@zuidrand.be

Verslagen te zenden naar:
 Tuur Wuyts
 Mestdaghplein 15/4, 2610 Wilrijk
 03/449 99 11-arthurwuyts@telenet.be

Zuidrand.waarnemingen.be:
 Gilbert Van Ael
 03/827 05 10-gilbert.van.ael@telenet.be
 Veerle De Saedeleer,
 vee_saddler@yahoo.co.uk

Verdeling: Guido Callaerts
 contactgegevens: zie bestuursleden

Contact voor geleide wandelingen
 in Fort 7:
 Natuur: Tuur Wuyts
 03/449 99 11-arthurwuyts@telenet.be
 Monument: Philippe Vanhove
 03/825 02 43-philippevanhove@telenet.be

in Groen Neerland:
 Rudi Leemans - 03/828 43 16
 Groen.Neerland@zuidrand.be

Het klimaat...éénieders zaak, niet?

Heb jij ook zo het gevoel dat het weergeenechte seizoenen meer kent en dat extremen gaan overheersen... Het hele nate voorjaar, het ontbreken van een winter en een zomer.. En als het dan even warm is dan maar meteen 30°C of meer. Nog nooit heeft het zoveel geonweerd in ons land als de laatste 2 jaren en als het regent lijkt het soms wel of de hemelsluizen open gaan. En wij komen er dan eerlijk gezegd nog niet zo slecht van af. In de Filipijnen is het aantal tyfoons met 300 % gestegen de afgelopen jaren en in Noord Amerika was de winter lang en bitterkoud en waren er erg veel "superstormen". Neen, dit is spijtig genoeg geen science fiction. De klimaatspecialisten van de Verenigde Naties hebben er ons reeds meer dan 10 jaar voor gewaarschuwd: zonder gepaste en drastische maatregelen steven we af op een stijging van de temperatuur met meer dan 2°C. Die 2°C wordt gezien als de limiet waarboven onze aardbol het moeilijk krijgt om nog een nieuw evenwicht te vinden. Maar deze "trade-off" afgesproken in Parijs, is op zichzelf niet zonder gevolgen! Onstabielere weersomstandigheden en meer extreme weersituaties zullen we voor lief moeten nemen en heel wat klimaatszones verschuiven naar het noorden. We merken dit nu reeds aan planten en diersoorten die nu hier beter gedijen dan vroeger of opschuiven naar het noorden, omdat het warmer is. Misschien vinden we het leuk dat er hier nu ook meer Bijeneters voorkomen (en zelfs broeden), de Valkparkiet hier de winters overleeft, ... maar erg natuurlijk is het niet. Om een idee te geven wat de 2°C stijging betekent, moet je je voorstellen dat de Hoge venen op enkele 10-tal jaren tijd ongeveer het klimaat krijgen wat wij hier kenden tot voor kort. Eerlijkheidshalve zou dit in de werkelijkheid ook zo gebeuren maar dan wel over een tijdschaal van honderden zoniet duizenden jaren. Het gaat dus veel te snel waardoor nieuwe (natuurlijke) evenwichten zich niet tijdig kunnen vormen en bepaalde soorten overdomineren en andere soorten en landschappen verdwijnen, doordat ze niet tijdig kunnen "acclimatiseren". Misschien minder gekend is dat vooral in de zee de gevolgen drastisch zijn en veel sneller gaan. Een halve graad stijging van het jaargemiddelde van het zeewater heeft grotere gevolgen dan 2°C op het land. De Kabeljauw, de Haring, de Grijsze garnaal verschuiven allen naar het noorden en komen langs onze kust bijna niet meer voor. Geen Hollandse maatjes dus maar Deense of Baltische. Anderzijds wurmde de "Sepia of Katvis" zich door het warmere water massaal door het kanaal... Om het klimaat te volgen en de zee niet (verder) te overbelasten zouden we in onze voeding dus moeten overschakelen op Sepia, Rode poot, Rog... die allen klimaatvolgers zijn. Ik schreef deze intro geïnspireerd door de aankondiging dat China en de Verenigde Staten vandaag samen het klimaatprotocol van Parijs ondertekenden en dat is erg hoopgevend en nooit gezien..., zeker niet wanneer blijkt dat ze sneller zijn dan Europa. Het belang hiervan kan je niet onderschatten aangezien deze beide landen voor 40% van de CO2 productie instaan en het protocol bindende voorwaarden oplegt om een halt toe te roepen aan de stijging van de emissies. Hiervoor dienen vóór het einde van het jaar voldoende landen het verdrag te ondertekenen (die instaan voor minstens 55% van de CO2 emissie). En waar blijft Europa hoor ik je zeggen? Wel Europa wil echt wel hoor en heeft reeds 5 jaar geleden ambitieuze plannen voorgelegd: de 20/20/20 maatregel bijvoorbeeld. 20 % reductie van de CO2, 20% meer alternatieve energie tegen 2020 (tov het referentie jaar). Verder lanceerde het Europese Parlement een 50/50/50 voorstel. Maar de individuele lidstaten staan echter op de rem, meestal uit puur eigenbelang ter bescherming van hun industrie of om de kosten van energie niet te laten stijgen. Gek hé, want de kostprijs van dit getreuzel zal een veelvoud zijn. Iedere extra storm die over België raast zet een prijskaartje neer om van te duizelen en waarvan de globale impact veel groter is dan de kleine meerwaarde die nu hiervoor moet betaald worden. De technologie is er en ook vele bedrijven willen mee maar een "vocale minderheid" blijft eerst ontkennen en nu nog steeds hard roepen... dit lijkt me een beetje op huilen met de pet op, niet? Ik herinner me trouwens een gelijkaardige situatie rond roken; met als gevolg dat onze sociale zekerheid nu opdraait voor de hoge kosten ervan. En hoe zit het hier met de beslissing rond het klimaatverdrag in België? Het positieve nieuws is dat de toppolitico die in Europa de klimaatpolitiek aanstuurt een Belg is, Jos Delbeke, die recht door zee gaat, de pers niet schuwt en de lidstaten durft te waarschuwen voor hun pokerspel... en vooral niet opgeeft. Maar de regio's blijven kibbelen. Zogezegd zijn ze allen "VOOR" het klimaatakkoord maar de belangrijkste inspanningen moeten wel door de andere regio genomen worden. Een soort NIMBY syndroom voor klimaat op regionale schaal dus. "Not In My

Omslagfoto: Kleefsteelmycena
 Foto's p.2: boven: Geelgors © Rudy Vansevenant - onder: Weidebeekjuffer (vr.)

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:
BE02 9799 7675 4740 BIC: ARSPBE22 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588 BIC: GEBABEBB** van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen".

Backyard” ofvertaald naar deze case: “Me the Profit but Others the Cost”. Nochtans kan het heel anders... Vlaanderen is een veel grotere CO₂ vervuiler dan Wallonië, er staan veel minder CO₂ compenserende bossen en de sluiting van vele waalse industrieën heeft hen een grote voorsprong gegeven op de klimaatscorelijst. Waar blijft hier bij ons de visie op een gepast openbaar vervoer, op elektrische laadpalen, op meer windenergie in de haven, op super-isolatie van woningen... enkele van deze maatregelen zetten ons makkelijk op het 20/20/20 spoor en goed op weg naar 50/50/50. De slogan van Vlaanderen “wat we zelf doen, doen we beter” is op het vlak van klimaat op dit moment eerder: “wat we zelf zouden kunnen beslissen doen we dus niet”. En ja een mentaliteitswijziging is niet gratis “nu”! Maar is het fair om deze rekening 10 dubbel en dik naar onze kinderen door te schuiven? Ik merk in mijn omgeving gelukkig dat er veel mensen bereid zijn om het roer om te gooien en vooral veel jongeren, wat me hoopvol stelt. Laat het sein van de ondertekening van het klimaatprotocol door de 2 grootste vervuilers dan ook een sterk politiek signaal zijn om de Europese landen, en in casu ook vlaanderen, in een hogere versnelling te plaatsen en vooral niet te treuzelen en zelfinitiatief te nemen en niet te wachten en te hopen op de burenen... want op Godot kan je lang wachten.

Natuurvriendelijke groet,

Hugo Waeterschoot, voorzitter

Zaterdag 1 oktober - 8.00 u. Herfsttrektellingen (start) + Euro Bird Watch door Vogelwerkgroep ARDEA

Van 1 tot 31 oktober gaan de 11e herfsttrektellingen door op de trektelepost Hobokense Polder. In gans Vlaanderen wordt er deze maand weer geteld op zo'n 50 tal telposten, de ene al wat actiever dan de andere. We doen zoals steeds weer mee aan de Europese simultaantellingen die in 2016 doorgaan op zaterdag 1 oktober en op zondag 16 oktober. De tellingen worden dan per uur genoteerd, zodat globale momentopnames van de grote trekstromen in Europa kunnen gemaakt worden. Op deze Euro Bird Watch dagen wordt ook in de media campagne gevoerd voor de bescherming van trekvogels en natuurgebieden die tijdens de vogeltrek belangrijk zijn. En sinds vorig jaar wordt via de sociale mediakanalen 'live' informatie gedeeld met een groot netwerk tellers in heel Vlaanderen, dus in principe vliegt geen enkele vogel nog ongezien voorbij...

De telpost Hobokense Polder o.l.v. vogelgids Luc Van Schoor staat bekend als een gastvrije en gemoedelijke plek waar iedereen, van zuivere leek tot kenner, steeds van harte welkom is om een paar uur mee te komen speuren naar alles wat voorbij vliegt. Dat levert soms boeiende waarnemingen en bijzondere vogelsoorten op zoals Ruigpootbuizerd, Velduil en Ortolaan in oktober vorig jaar. De dagelijkse ochtendtellingen beginnen op zaterdag 1 oktober, tevens de Europese Birdwatch-dag en eindigen zonder tegenbericht op zondag 31 oktober. In principe wordt er dagelijks geteld van 8 tot 12 uur, naargelang de weers- en trek-omstandigheden. Tijdens deze periode trekt ARDEA ook nog naar een buitenlandse locatie voor een trek-telling en excursie in Walcheren- Zeeland. ARDEA doet een oproep om met ieders inbreng om van deze

herfsttrektellingen een succes te maken. Geef gerust een seintje aan Luc of Walter als je wil deelnemen, ook als je twijfelt of de trek telling doorgaat bij minder gunstig weer. Op de ARDEA-blog wordt regelmatig nieuws gepost en op de website www.hobokensepolder.be/trektellen kan je de telresultaten volgen. Graag tot kijk op de Scheldedijk !

Afspraak: Scheldedijk Hobokense polder bij de twee nieuwe zitbanken. Op 5 min. wandelen vanaf Petreoleumkaai (parking) of 10 min. vanaf de trappen einde Scheldelei – Polderstad/Hoboken. Fietsen kan vlot tot op de telpost.

Meebrengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, (warme) drank.

Coördinatie: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Walter De Weger - 0495/23 77 10

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.
De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

- kostendelend vervoer (7 eurocent/km)
wordt op de afspraakplaats georganiseerd

- kindvriendelijke tocht

- inschrijven/aanmelden noodzakelijk

- in samenwerking met vogelwerkgroep Ardea

1 = slentertocht
2 = kleine makkelijke afstand
3 = stevige maar niet moeilijke wandeling
4 = stevige en moeilijke wandeling

1 = algemene tocht
2 = natuurthematocht
3 = specialisatie voor iedereen
4 = determinatietocht

Zondag 2 oktober - 13.00 u.

Herfstwandeling in de "Vallei van de Drie Beken" Deurne (Vlaams Brabant)

Voor deze herfstwandeling trekken we naar het Vlaams natuurreservaat "De vallei van de Drie Beken" te Deurne. Dit gebied gelegen tussen het Hageland en de Kempen wordt beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en werd in 1997 tot natuurreservaat omgevormd. Het totale reservaat strekt zich uit van de Paalse Plas in Beringen tot aan de Turnhoutsebaan in Molenstede en biedt een thuis aan circa 100 soorten broedvogels, 20 soorten sprinkhanen, 189 soorten spinnen, circa 350 plantensoorten en een 125 soorten zwammen. Totaal werden er een 150-tal Rode-lijstsoorten waargenomen in het gebied. We maken een algemene natuurtocht door een deel van het

reservaat en hopen je te boeien door de veelzijdigheid ervan.

Afspraak: 13.00 uur aan de Bist te Wilrijk voor het kostendelend vervoer of ter plaatse om 14.00 uur aan het infobord van het ANB Molenberg 3290 Deurne Diest. Einde van de wandeling voorzien rond 16.30 u.

Mee te brengen: je verrekijker, fototoestel en loepje. Laarzen zijn onontbeerlijk, eventueel regenkledij.

Leiding en gidsen: Lucy de Nave - 03/237 99 52

0485/71 73 48

(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Nicole Boussemaere - 0494/71 59 32

Vrijdag 7 oktober tot zondag 9 oktober Hertenbronstweekend

Volzet

Zaterdag 8 oktober & zondag 9 oktober Edegem: start beheerovereenkomst

Natuurpunt Zuidrand is al een hele tijd actief in Edegem om amfibieën te beschermen. De plaatselijke amfibieën werkgroep levert jaarlijks prachtig werk in twee gebieden: Kattenbroek en rond het Arendsnest kasteel in de Boerenlegerstraat. Naast het kasteeldomein heeft de gemeente Edegem in de vorige eeuw een bufferbos aangeplant omwille van de toenemende verkavelingen.

In 2010 heeft Edegem met NP een biodiversiteit charter ondertekend. In dit kader wordt onder andere steun verleend bij de paddenoverzetactie en aanleg van een amfibieën voortplantingspoel.

Sinds begin dit jaar heeft de gemeente met NP een beheerovereenkomst voor de natuurrijke gebiedjes waar de amfibieën overwinteren en zich voortplanten.

Het Hogerhagenbos is als bufferbos nu al een corridor tijdens de jaarlijkse paddentrek. Ook Kleine watersalamanders en Alpenwatersalamanders overwinteren in dit bosje.

Natuurpunt Zuidrand gaat dit bos natuurvriendelijk beheren:

- op zaterdag 8 oktober leggen we een bospad aan en bouwen een takkenril met het snoeimateriaal. Later pakken we de boszoom en bosmantel aan om het haaggedeelte te verjongen.

- op zondag 9 oktober, bij de start van de "Week van het Bos" wandelen we het Hogerhagenpad officieel in. Edegem heeft er

dan een "Trage weg" bij die een aansluiting naar het Kontichse Pluysegembos van Natuurpunt Oude Spoorweg een 'stap' dichterbij brengt.

Iedereen welkom om een handje toe te steken.

Zaterdag 8 oktober van 09:00 u. tot 12:00 u.

Afspraakplaats: einde Ter Hoger Hagen/Arendsnestlaan, Edegem. We sluiten af met een (h)eerlijke tas soep.

Zondag 9 oktober: vanaf 13.30 u. ontvangst met drankje en enkele infostanden (waaronder Natuurpunt).

Om 14.00 u. speech van schepen en voorzitter Natuurpunt Zuidrand.

Om 14.15 u. officiële inwandeling van het Hogerhagenbospad met onthulling van infobord Natuurpunt en (tijdelijk?) naam-bordje.

Einde voorzien omstreeks 16.00 u.

Afspraakplaats: einde Ter Hoger hagen / Arendsnestlaan te Edegem. Bereikbaar: met openbaar vervoer: De Lijn: bus 32, 130, 131, 135, 140, 141. En met kleine wandeling of overstap: bus 91 en 92. Met de fiets: "Fietsen in de Zuidrand" (provincie Antwerpen), tussen knooppunt 10 en 9. Met de auto: Prins Bouwdewijnlaan, Terelststraat, Arendsnestlaan.

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: de algemene prijs is 20 euro. Studenten betalen 18 euro. Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens.

Annulatie bij autobustochten: leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10 % van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25 % van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25 %.

Zaterdag 15 oktober 1e INBO watervogeltelling

Ook dit jaar nemen we in ons werkingsgebied weer deel aan het langlopende INBO-onderzoeksproject 'Monitoring van overwinterende watervogels'. Het doel van de tellingen in dit project is om een inzicht te verkrijgen in de aantallen, de trends en de verspreiding van watervogels die tijdens de winter of de trekperiode in onze wetlands verblijven. Sinds 1979/80 worden in Vlaanderen elke winter zes midmaandelijks tellingen georganiseerd (periode oktober-maart). Bij elke telling worden zoveel mogelijk gebieden bezocht die van belang zijn voor watervogels. Voor het uitvoeren van de tellingen wordt beroep gedaan op maar liefst zo'n 400 amateur-veldornithologen. De coördinatie van de tellingen en het beheer van de gegevensbank is sinds 1986 in handen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. In een aantal internationaal belangrijke wetlands voert het Instituut ook aanvullende, meer frequente tellingen uit van watervogels. Sinds dit jaar werkt ook Natuurpunt-studie actief mee aan het project, dat aansluit bij het reeds sinds 1967 lopende internationale watervogeltellingen-onderzoek "International Waterfowl Census". Deze internationale telling wordt gecoördineerd door Wetlands International en vormt een belangrijke basis voor de bescherming van waterrijke gebieden onder de Ramsar-Conventie en de Europese Vogelrichtlijn. De invoer van de gegevens gebeurt online, door de aangestelde tellers.

Meer informatie vind je via één van deze links:

<https://www.inbo.be/nl/onderzoeksproject/monitoring-overwinterende-watervogels>

<https://www.natuurpunt.be/pagina/watervogeltellingen>

In onze regio wordt de komende winter mid-maandelijks geteld in de oude forten, in de Hobokense Polder en langs de Scheldeoever, en ook op de waterplassen van Waterlink / Aquafin op 't Kiel en het Schoonselhof (Wilrijk). Het park de Kielse Vest (Kiel) wordt ook weer systematisch onderzocht. Dit levert niet meteen spectaculaire waarnemingen van zeldzame vogelsoorten op, maar het geeft toch inzichten in de wijzigende situatie van bijvoorbeeld vogelsoorten als Kuifeend, Wintertaling

en Meerkoet. Toch, bij voldoende koud weer durven soorten als Pijlstaart en Grote zaagbek deze wateren opzoeken. Het belang van waterrijke biotopen, zeker in onze verstedelijkte omgeving, wordt er duidelijker door aangetoond.

Praktisch: elke natuurliefhebber is erg welkom om eens mee te gaan tellen met de 'vaste tellers' die dit al jaren doen. Zo'n telling duurt 1 à 2 uur, afhankelijk van het gebied.

(*): *De tellingen gebeuren bij voorkeur met goede weercondities op zaterdag, wat de precieze planning op voorhand bemoeilijkt. Bij slecht weer wordt de telling naar zondag verschoven. Geïnteresseerden nemen daarom best zelf vooraf contact op met één van de vaste tellers, per mail of telefonisch of melden zich via de Ardea-blog.*

De telgebieden en de tellers zijn:

Hobokense Polder:

andre.van.langenhove@telenet.be - 0486/82 68 22

Waterlink Aquafin:

peter.bastiaensen@gmail.com

Fort VII, Fort VIII en Schoonselhof:

peggy.beers@telenet.be - 0485/52 81 25

Forten V en VI:

marc.hofman3@telenet.be - 0494/56 01 07

Park Kielse Vest:

joris van reusel, ardea@jupiter24.be - 0486/83 62 34

Zondag 16 oktober - 13.30 u. tot 17.30 u.

Week van het Bos en dag van de trage weg:

uniek evenement rond het Uilenbos in samenwerking met de Minaraad van Hove, het Landschapspark Zuidrand en vogelwerkgroep Ardea

Op zondag 16 oktober sluiten we de week van het bos waardig af en vieren we gelijk de dag van de trage weg. Het unieke en machtige Uilenbos te Hove staat al een tijdje met stip op ons aankooplijstje wegens zijn eeuwenoud bos met erg hoge natuurwaarde. Er komen heel wat zeldzame vogel- en plantensoorten voor en het bos herbergt een grote reeën en amfibieën populatie. Vandaag hebben we echter bijzondere aandacht voor het bos zelf en wandelen we een parcours door een ouder deel van het eiken-beuken bos alsook door een hakbosje, om je enig gevoel te geven van het majestueuze en afwisselend karakter van het bos (zie luchtfoto). Zoals jullie al wel eens in rAntGroen

lazen maakt het bos onderdeel uit van de uitbouw van het landschapspark de Grote Boshoeck dat zich uitstrekt van Hove tot Lint en Boechout. Een landschappelijk erg mooi gebied met bossen en open landschappen. Het Landschapspark Zuidrand en de gemeente Hove zetten zich hier echt voor in en ook wij dragen een steentje bij.

Vandaar dat we vandaag een gevarieerd programma aanbieden van op onze afspraakplaats (een oud boerderijtje, ons vandaag vriendelijk ter beschikking gesteld door de eigenaar).

- Vertrek van wandelingen naar het Uilenbos. Je kan kiezen voor een wandeling om 14 u., om 14.30 u. of om 15 u. De wandeling duurt ongeveer 1,5 u. met aandacht voor het bos en de trage wegen in de omgeving

- Didactische toelichting over de houtsoorten van het bos en hun toepassing, door Fons en Yvonne Waeterschoot
- Medewerkers van de ARDEA-uilenwerkgroep werken samen met Natuurpunt-Zuidrand mee aan het Uilenbos-project. Door het plaatsen van geschikte broedkasten voor o.a. Steenuil en het inventariseren van de broedvogels in het gebied. Vandaag timmeren we samen aan de weg én aan een hele resem nestkasten voor verschillende soorten. Je kan hier ter plaatse gerust aan meehelpen als je wil. De kinderen kunnen een bijenverblijf maken.
- Kaarten van het landschapspark en toelichting van de Trage wegen in de omgeving
- De mogelijkheid om een natuurlijk biertje of fruitsapje te nuttigen waarvoor de opbrengst volledig gaat naar de aankoop van het Uilenbos.

We vertrekken daarom niet op onze gebruikelijke plaats aan het waterzuiveringstation maar in de Boshoeckstraat n° 99 ter hoogte van het 2de boerderijtje aan de linkerkant, waar je een “beachvlag” van Natuurpunt en het Landschapspark zal zien staan. Opgepast, je kan hier erg moeilijk parkeren met de wagen. We nodigen je dan ook vriendelijk uit om met de fiets te komen of om de wagen aan de akkerstraat te laten staan en de laatste 400 meter te voet af te leggen. Aangezien we moeilijk kunnen inschatten hoeveel mensen zullen afkomen naar dit evenement zouden we jullie willen vragen om je **vooraf aan te melden** (hugo.waeterschoot@scarlet.be). Je kan de dag zelf ook onaangekondigd naar het evenement komen, maar dan kunnen we jammer genoeg niet garanderen dat er nog plaats is op de wandelingen.

Afspraakplaats: Boshoeckstraat n° 99 te Hove (fiets- en voetgangervriendelijk maar de wagen niet hier niet parkeren a.u.b.).

Gidsen en begeleiders: Hugo Waeterschoot, Lucy de Nave, Nicole Boussemaere, Fons en Yvonne Waeterschoot, Eddie Schild & vogelwerkgroep Ardea.

Zaterdag 22 oktober - 14.00 u.

Monumentenwandeling op Fort 7

Vandaag heb je de kans om nog eens de geschiedkundige kant van fort 7 te ontdekken.

Wat is een fort? Waarom is hier een fort? Hoe werkt een fort? Wanneer is het gebouwd? Wie bemande het fort? ...

Vele vragen waarop je een antwoord kan krijgen. Geschiedenis uit je eigen buurt, gratis!

De gids neemt je mee in de gebouwen en ontvouwt alle geheimen die deze gangen en kamers in de vreemdste vormen omhullen.

Dit is de laatste zomerrondleiding. Vanaf november worden de

gebouwen niet meer betreden, want vanaf dan neemt een garnizoen vlermuizen er terug hun intrek. Profiteer er dus van !

Afspraak: om 14.00 u aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.30 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: zaklamp, warme kledij die tegen een stootje kan en stevig schoeisel.

Leiding: Philippe Vanhove

Gidsen: historische gidsenploeg

Zondag 23 oktober - 13.30 u.

Paddenstoelenwandeling Schildehof – De Pont.

Door de eeuwen heen heeft er rond paddenstoelen een magische en geheimzinnige sfeer gehangen. Zelfs nu nog worden een heleboel fabeltjes verteld omtrent giftigheid, groeiplaatsen, plukken, enz. Tijdens deze wandeling gaan we niet alleen enkele soorten bekijken, maar ook eetbare en giftige soorten behandelen. Is paddenstoelen plukken schadelijk en de oorzaak van de achteruitgang van de soort? Waarvoor worden en werden ze gebruikt? Het wordt een boeiende reis door de mysterieuze paddenstoelenwereld.

Vanaf 1971 werd het domein opengesteld voor het publiek. De meeste initiatieven (Dodoenstuin, vlinderpark, bijenhal) kwamen meestal van vrijwilligers.

Afspraak: we vertrekken met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 13.30 uur (kostendelend vervoer) en eindigen om 16.30 uur ter plaatse. Wie rechtstreeks naar daar wil gaan wordt om 14.00 uur verwacht op de parking aan de Orangerie, De Pont, Schilde.

Mee te brengen: veldgidsen, fototoestel, loepje, stevig schoeisel.

Gids en leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52- 0485/71 73 48
(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Het gemeentelijk domein Schildehof beslaat ongeveer 42 ha. Het oostelijk deel (De Pont, ongeveer 10 ha) is een natuurreservaat, terwijl de rest een natuurpark is.

Zondag 23 oktober - 8.00 u.

Zeevogel-excursie naar Westkapelle (NL)

Voor veel vogelliefhebbers is een dagje aan zee pas leuk als de kalender op herfst staat en de barometer op storm. Dat is dan de periode en het moment om heel wat trekkende zeevogels langs onze kust te zien passeren. Zeker bij een gunstige westenwind is de kans bestaande dat ver op zee verblijvende of trekkende zeevogels als Jagers, Jan-van-gent, Pijlstormvogels en Stormvogeltjes tot dicht tegen de kust worden geblazen. Ook Zeekoeten, alken, duikers, meerdere soorten meeuwen, futen en zeeëenden kunnen zeker in deze tijd van het jaar vanaf de kust worden waargenomen. Dit jaar begeven we ons nog eens (naar aloude Natuur 2000-gewoonte) naar het meest westelijke punt van Nederland, het dorpje Westkappelen te Walcheren (Zeeland) om er gedurende de ochtend enkele uren de zeevogels op zee te observeren, met sterke verrekijkers en telescopen. Er wordt zowel geteld wat 'doortrekt' als getuurd naar de tussen de golven dobberende en pleisterende vogels. En natuurlijk letten we ook op alle andere trekvogels (zangvogels, roofvogels...) die over onze hoofden heen vliegen, komende uit het hoge noorden of uit Groot-Brittannië. Verrassingen zijn niet uitgesloten! Tenzij het een langdurige-top-trekdag zou worden verlaten we, na de middagpauze in een warm plaatselijk café, de zeedijk en kammen we de kreekjes, akkers, weilanden, moerasjes en duinen van het achterland uit op zoek naar rustende trekvogels of de eerste wintergasten. In deze periode van het jaar is er in deze streek immers van alles te

verwachten. Een paar korte wandelingetjes compenseren dan het opgelopen bewegingstekort van tijdens het stilstaand observeren van de voormiddag. Mogelijk sluiten we af met een sunset-slaaptrek-observatie wijl de zon in de zee zakt, na een dagje vogelen-aan-zee...

Afspraak: vertrek met eigen wagens (kosten delend vervoer!) om 08.00 u. aan 't Spant, Boomsesteenweg 333.

Terug tegen 18.00 uur.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, warme en waterbestendige kledij, veldgidsen, fototoestel, picknick.

Aanmelden vooraf is gewenst via ardea@hobokensepolder.be

Leiding: Joris Van Reusel - 0486/83 62 34

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Zondag 30 oktober - 13.00 u.

Bunkers en loopgraven in het Mastenbos te Kapellen.

'Antwerpen? Onneembaar!, zo dacht men in 1914 aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog. Maar de geschiedenis leerde ons wat anders. Een herontdekking van een vergeten verdediging. Een Duitse linie met een Belgische kern maakte deel uit van de "Nordabschnitt" en "Turnhout-Kanallstellung". We bezoeken een "ERFGOED" ingepast in het wisselende en halfopen karakter van het bos, een echt bewijs van behoud, be-

scherming en ontwikkeling van natuurgebieden ten noorden van Antwerpen.

Afspraak: we vertrekken om 13.00 u. aan de Bist te Wilrijk en eindigen ongeveer om 16.15 u. ter plaatse. Wie rechtstreeks naar het gebied wil rijden kan de leiding contacteren, er is een beperkte parking.

OPGELET: de wandeling start aan de parking gelegen aan de

rechter kant van de Kalmhoutse steenweg, ongeveer 1.8 km vanaf het kruispunt Kalmhoutse steenweg-Kappelsesteenweg, net in de bocht.

Meebrengen: goede stapschoenen of laarzen als het geregend heeft, verrekijker, zaklamp. Honden niet toegelaten

Leiding: Stanislas Marichal 0478/56 45 84-03/828 41 89

Gidsen: historische gidsenploeg

Inschrijven verplicht voor 23/10 via email: stanislas.marichal@telenet.be. We moeten het aantal melden aan de gemeente Kapellen gezien het aantal deelnemers per groep beperkt is tot 20 personen. Meerdere groepen zijn mogelijk-deelname kosten: € 50 per rondleiding en dus € 2.50 per persoon ter plaatse te betalen.

Zondag 6 november - 13.00 u. Herfstwandeling in het Zoniënwood

Het Zoniënwood is met zijn meer dan 5000 hectare het enige natuurgebied dat verspreid ligt over de drie gewesten van ons land. Het is een overblijfsel van het eeuwenoude Kolenwood en nog steeds een kathedraal van beuken. De oudste exemplaren hiervan werden aangeplant in de 18de eeuw en sommige hebben een omtrek van meer dan 4 meter.

Hoewel het bos intensief bezocht wordt, zorgen de vrijwel onontgonnen bodem en het uitgesproken reliëf voor een bijzondere soortenrijkdom, waaronder meer dan 1000 soorten zwammen en 570 soorten kevers.

Met de kandidatuur om delen te laten erkennen als UNESCO Werelderfgoed trachten de betrokken overheden het draagvlak voor de bescherming van dit unieke woud, aan de rand van de Europese hoofdstad, nog te vergroten.

We starten deze verkenning van het Zoniënwood bij het Rood Klooster (Oudergem), een vroegere priorij van de kloosterorde van de Augustijnen. Eerst werpen we een blik op de nabijgelegen vijvers; hier vertoeven heel wat eenden maar soms ook reigers, ijsvogel, ... Het Brusselse is tevens het bolwerk van de Halsbandparkiet in ons land; in de bomen langs de vijvers

laat deze vaak zijn exotische kleuren zien en zijn gekrijs horen. Daarna gaan we tijdens een rustige wandeling van 2 à 3 uren samen op zoek naar wat het Zoniënwood in dit seizoen te bieden heeft qua landschappelijk moois, late herfsttinten, fauna en flora. We krijgen ongetwijfeld heel wat interessante soorten te zien, die we samen kunnen determineren.

Afspraak: vertrek met eigen wagens (kostendelend) om 13.00 u. op de Bist te Wilrijk. Einde ter plaatse rond 17.30 u.

Mee te brengen: Aangepaste kledij en schoeisel; eventueel verrekijker, loepje, fototoestel, veldgidsen.

Gids en leiding: Rudy Van Cleuvenbergen - 03/ 464 05 57
('s avonds)

rudy.vancluvenbergen@skynet.be

Zaterdag 12 november 2e INBO watervogeltelling

Zie aankondiging van 15 oktober

Zondag 20 november - 8:30 u. Lier - Anderstad

In deze periode kunnen we heel wat eenden verwachten op het open water en op slikranden kunnen we speuren naar Water-snippen en andere steltlopers. Het landschap is hier de laatste tijd ook opmerkelijk gewijzigd. De rietpartijen zijn flink uitgebreid zodat ook Waterral en hopelijk ook Roerdomp er zich zullen thuis voelen.

De wandeling gaat tot aan het sluizencomplex van Duffel. In een plas daar naast zitten steeds veel Wintertalingen verscholen tussen de struiken.

Buizerd en Sperwer laten zich ook geregeld zien.

Het wordt alleszins een ontspannende wandeling.

Afspraak: om 8.30 u. op de Bist te Wilrijk - einde ter plaatse rond 11.30 u.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids. Stevige wandelschoenen volstaan.

Gids: Tuur Wuyts - 03/449 99 11- 0474/55 25 75

Leiding: Wim Vandeweyer - 03/321 32 23 - 0485/60 54 97

Zondag 27 november - 14.00 u.

Monumentenwandeling op Fort 7

Naar halfjaarlijkse gewoonte veranderen de historische gidsen op fort 7 terug van parcours.

Vanaf vandaag hernemen we onze winterwandelingen. Hierbij betreden we de gebouwen niet, zodat we de vleermuizen niet storen.

Wat we echter des te meer doen, is een verkenning van de buitenwerken.

Fort 7 is een permanente artillerie-batterij met de zwaarste belegeringsbatterijen in open lucht. De kanonnen stonden m.a.w. buiten, als het ware op het dak van het fort. Om een open schootsveld te bekomen dienden alle bomen en struiken rond het fort gekapt te worden.

Met het opgeven van het fort als vestingwerk (in 1924) heeft men de natuur zijn gang laten gaan.

In de winter kunnen we gebruik maken van de ontbladerde bomen om de oorspronkelijke structuur van de wallen te aanschouwen, alsook de aanpassingen door de latere troepen, zowel Belgen als Duitsers.

Afspraak: om 14.00 u. aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.00 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: zaklamp, warme kledij die tegen een stootje kan en stevig schoeisel.

Leiding: Philippe Vanhove

Gidsen: historische gidsenploeg

Zondag 27 november - 13.55 u.

Vogels kijken op het Noordelijk Eiland te Wintam

Eind november zijn vele wintergasten present op de plassen van dit interessante gebied dat gelegen is tussen Rupel, Schelde en het Zeekanaal naar Brussel.

Het is dan ook speuren naar reigers, eenden, ganzen, Aalscholvers en steltlopers. Ook zang- en roofvogels kunnen hier gezien worden.

Rond deze periode is het vast niet meer drummen op de veerboot om de Rupel over te steken.

Een aan te bevelen halve-dagtocht onder de leiding van twee gedreven vogelkenners, maar je moet wel tegen een beetje kou kunnen !

Afspraak: we verzamelen om 13.55 u. op de Bist te Wilrijk en vertrekken stipt om 14.00 u. want de veerboot vaart af om 14.30 u. !

Mee te nemen: verrekijker, telescoop, vogelgids, warme regen- en winddichte kledij.

Gidsen: Gebr. Hofman: - Marc - 0494/56 01 07

Peter - 0496/14 17 76

Leiding: Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Zondag 4 december - 8.45 u.

KBIN te Brussel

Bezoek aan de thematentoonstelling: EVOLUTIE

In het jaar dat David Attenboroug, de man die de evolutie prachtig populariseerde, zijn 90 ste verjaardag vierde, mogen we wel eens even terugblikken op het wat, hoe en wanneer van het ontstaan van de diverse vormen van leven en het in evenwicht houden van dit alles. Juist de evolutie ! Darwin kennen we allemaal nog wel en zijn evolutietheorie mogelijks ook nog, maar hoe zijn de belangrijkste levensvormen zoals de vissen, de amfibieën, vogels en zoogdieren ontstaan en waarom zijn er zowel vliegende insecten als vogels als zoogdieren? Vandaag pogen we op een aantal van die vragen een antwoord te geven via een bezoek aan de "Galerij van de Evolutie", één van de tentoonstellingszalen van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen kortweg het KBIN nu omgedoopt naar "Museum". De evolutie en evolutieleer is een bijna onuitputtelijke bron over de geschiedenis van het vroegere, huidige en toekomstige leven en over de evolutie en de veranderingen die levende organismen in de loop van de tijd ondergingen. Via een bezoekje van een 2,5 uur poog ik je vandaag een wandeling van zo een goede 3 miljard jaren aan te bieden. Dit wordt vast en zeker boeiend, daar kan je van op aan.

Afspraak: we komen bijeen aan de Bist om 8.45 u. en rijden met zo weinig mogelijk wagens naar Mortsel Oude God waar we de trein nemen naar het Museum, dat gelegen is aan de Vautierstraat (trein vertrekt om 9.18 u. en is om 10.15 u. in Brussel). Volgens het huidige reglement van de NMBS rijdt iedereen in het weekend aan halve prijs. **Wil je rechtsreeks naar Mortsel Oude God komen of naar het KBIN geef dan wel even een seintje.** De toegang kost € 7 per persoon. Wil je nadien op eigen kracht ook de speciale tentoonstellingen bezoeken dan kost dit je € 3 extra. Het dinosauriërs deel is ingebrepen in het standaard ticket. Breng gerust je picknick mee (geen drank a.u.b.). We verorberen die in het cafetaria van het museum. We nemen de trein terug om 14.45 u. en zijn een uurtje later in Mortsel, maar je kan gerust later terugkeren indien gewenst.

Leiding en gids : Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Zaterdag 10 december - 20.00 u.

Winteravond: Veteranenbomen

Een ietwat vreemde titel voor vanavond, niet? Veteranenbomen zijn hele oude bomen. Ze hebben een heel verhaal meegemaakt, maar zijn ook dikwijls een uitdaging om te behouden en te beheren. Frank Buysse van LNE (ANB) (Agentschap voor Natuur en Bos), door velen van ons nog gekend als beheerder van Fort 7, vertelt er vanavond honderduit over. En dit kan hij fantastisch, in zijn begeesterende stijl. Aspecten als: hoe herken je veteraanbomen, wat is hun belang voor biodiversiteit en hoe kan je ze duurzaam beheren, komen vanavond aan bod.

Het wordt vast een speciale, maar zeker fijne avond. We hebben dan ook maar meteen de buurafdelingen uitgenodigd, want zo'n kans krijg je misschien geen tweede maal.

Afspraak: Districtshuis, Bist 1 te Wilrijk

Bijdrage in de onkosten: € 2

Aanvang om 20.00 u., einde rond 22.15 u.

Begeleiding: Tuur Wuyts - 03/449 99 11

Hugo Waeterschoot

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Zaterdag 17 december

2e INBO watervogeltelling

Zie aankondiging van 15 oktober

Zondag 18 december - 8.00 u.

Ganzentocht naar het Meetjesland en de Oostkustpolders

Elk jaar weer komen tienduizenden ganzen overwinteren in de Vlaamse polders. Wat hen drijft en hoe de aantallen evolueren blijft heel wat vogelliefhebbers boeien. Vandaag bezoeken we enkele traditionele pleisterplaatsen; welke precies hangt deels af van de voorbereiding en de recente waarnemingen. Hoewel we focussen op ganzen zullen we daarbij uiteraard de andere vogels niet uit het oog verliezen.

In de voormiddag komt zeker een regio aan bod die al lang niet meer op het programma stond van onze vogelexcursies: het Meetjesland. Vandaag is dit vooral een landbouwgebied, maar de talrijke kreken getuigen nog steeds van de invloed van de zee; sommige ervan zijn echte natuurparels.

In deze polders overwinteren duizenden Kolganzen en Grauwe ganzen, honderden Toendrarietganzen en vaak ook tientallen Kleine zwanen. Slechtvalk, Blauwe kiekendief en Smelleken

zijn typische overwinterende roofvogels.

Na de middagpauze gaan we in de omgeving van Klemsterke-Vlissegem op zoek naar de Kleine rietganzen. Voor deze soort zijn de Oostkustpolders de overwinteringsplek bij uitstek in Vlaanderen. Rond midden december bereiken ze er hun maximale aantal; vaak volgt reeds begin januari een snelle terugtrek richting Denemarken. Dankzij de reeds langlopende tellingen en het aflezen van nekringen is heel wat informatie beschikbaar over hun trekbewegingen en populatiedynamiek.

Indien het weer meezit en de tijd het toelaat ronden we af met een korte wandeling in de Uitkerkse polder, waar we in de schemering misschien nog kunnen genieten van een Velduil of wat slaaptrek.

Kom meegenieten van de 'vriezeganzen' en hun leefwereld - ook voor minder ervaren vogelkijkers is dit een prima gelegenheid om de verschillende soorten beter te leren kennen!

Afspraak: Vertrek met eigen wagens om 8.00 u. aan 't Spant, Boomssteenweg 333 te Wilrijk. Tegen het donker aan keren we huiswaarts om omstreeks 18.15 u. terug in Wilrijk aan te komen.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, ev. fototoestel, lunchpakket (drank is 's middags ter plaatse verkrijgbaar). Bij droog weer volstaan stevige wandelschoenen.

Gids en leiding: Rudy Van Cleuvenbergen
03/ 464 05 57 ('s avonds)
rudy.vancluvenbergen@skynet.be
Wim Roelant - 0477/34 07 21
roelantwim@gmail.com

Kleine zwanen
© Rudy Vansevenant

Woensdag 21 december - 19.00 u.

Winterzonnewende op Fort 7

Op 21 december lengen de dagen weer. We gaan langzaam maar zeker terug naar het licht toe en dit is zeker een reden om te vieren. Eerst maken we een wandeling in het natuureservaat Fort 7, waarna de jenever en zo klaar staan. Met hapjes bij een knetterend openluchtvuurtje zullen we ons verwarmen en lekker keuvelen. Daarna staat een heerlijke bouillabaisse op het menu. Voor wie graag vegetarisch eet is er een alternatief. Vergeet niet je keuze te vermelden bij je inschrijving! Diegenen die er vorige keer/keren bij waren kunnen getuigen dat dit een zeer leuke activiteit is.

Inschrijven bij Lucy is noodzakelijk en dit voor 18 december.

Afspraak: de wandeling vertrekt stipt om 19.00 u. aan de 'IJs-vogel' op Fort 7, Legerstraat 40 te Wilrijk (schuin tegenover huisnummer 75).

Mee te brengen: eventueel een lichtje, fototoestel, gepast schoeisel en warme kledij.

Kosten: 11 euro ter plaatse te betalen aan de leiding.

Leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52- 0485/71 73 48
(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Maandag 2 januari - 14.15 u.

Nieuwjaarswandeling op Fort 7 + boekenverkoop

Het kersverse jaar inzetten met een flinke wandeling op ons reservaat is dat geen prima idee voor een Natuurpunter?

Het is een uitstekende gelegenheid om met andere leden nieuwjaarswensen uit te wisselen, bij te praten en plannen te maken voor het nieuwe jaar!

Na de wandeling is er in de IJsvogel gelegenheid om 2e handsboeken in te kijken en voor een prikje ook aan te kopen.

Natuurlijk zorgen onze medewerkers er ook voor dat U iets warmes of fris kunt drinken.

Afspraak: om 14.15 u. aan de ingang van fort 7, Legerstraat nr 40 te Wilrijk (schuin over nr. 75).

Mee te brengen: aangepaste kleding en schoeisel, ook een verrekijker kan nuttig zijn.

Gids: Lucy de Nave - 03/237 99 52

Zondag 8 januari - 8.30 u.

Nieuwjaar-vogelexcursie ... of Jenevertocht

Vogelwerkgroep ARDEA nodigt je uit op de eerste vogeltocht van het jaar. Traditioneel voert deze uitstap ons naar Tholen en de Oesterdam maar een ommetje langs Yerzeke moer behoort ook tot de mogelijkheden.

Zoals gebruikelijk toasten we nu ook weer op een nieuw en boeiend natuur(punt)jaar. Wie er vorige keren bij was weet dat de jenevertochten meestal mooie waarnemingen opleveren. Vorig jaar konden we o.a. Strandleeuwerik, Sneeuwgorst (foto), Havik, Kleine strandloper, Slechtvalk, Blauwe kiekendief, Grote zilverreiger en Goudplevier waarnemen.

Mochten we dit jaar nog eens een echte ouderwetse vriesdag meemaken dan zullen ongetwijfeld weer heel wat wintergasten van de partij zijn: ganzen, eenden, roofvogels.

We nemen alleszins de nodige tijd om rustig rond te speuren naar al wat in de kijker of telescoop komt.

's Middags zorgen we nu ook weer voor een gezellig cafeetje waar we naast een drankje ook een kom warme soep kunnen krijgen. Zorg dat je erbij bent.... Graag tot dan!

Afspraak: om 8.30 u. op de parking aan 't Spant, onder viaduct, Boomsesteenweg 335 Wilrijk. Einde ter plaatse rond 17.00 u.

Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen.

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Leiding: Marc Hofman 03/448 30 68 - 0494/56 01 07

Luc Van Schoor

Zaterdag 14 januari - 14.00 u.

Monumentenwandeling op Fort 7

Tijdens de wintertochten verkennen we de buitenwerken. Fort 7 is een permanente artillerie-batterij met de zwaarste belevingsbatterijen in open lucht. De kanonnen stonden m.a.w. buiten, als het ware op het dak van het fort. Om een open schootsveld te bekomen dienden alle bomen en struiken rond het fort gekapt te worden.

Met het opgeven van het fort als vestingwerk (in 1924) heeft men de natuur zijn gang laten gaan.

In de winter kunnen we gebruik maken van de ontbladerde bomen om de oorspronkelijke structuur van de wallen te aanschouwen, alsook de aanpassingen door de latere troepen, zowel Belgen als Duitsers.

Afspraak: om 14.00 u aan de ingang van Fort 7. Einde omstreeks 16.00 u. Huisdieren zijn niet toegelaten.

Mee te nemen: zaklamp, warme kledij die tegen een stootje kan en stevig schoeisel.

Leiding: Philippe Vanhove

Gidsen: historische gidsenploeg

Zondag 15 januari - 14.00 u.

Wandeling Hobokense Polder.

De Hobokense Polderwandeling is verkozen tot wandeling van het jaar en daarom gaan we weer eens met veel plezier op bezoek bij onze burens.

Dit waardevolle natuurgebied ligt tussen de Schelde, de woonkern van Hoboken en de industrie van Petroleum-Zuid.

Het is met zijn 170 hectaren het grootste stuk natuur van de stad Antwerpen en bestaat uit een gevarieerd landschap van grasland, moeras en bos. Er groeien meer dan 500 hogere planten en maar liefst 360 verschillende paddenstoelsoorten.

De aanwezigheid van veel plassen en sloten zorgt voor een waterrijk gebied met talrijke vogels. We hebben het geluk dat Gilbert, die het gebied zeer goed kent, bereid is voor ons te gidsen. Blijf dus deze dag niet in je luie zetel zitten maar trek samen met ons naar de Hobokense Polder en haal een frisse neus!

Afspraak: we vertrekken stipt om 14.00 u. op de parking van het station aan de Berkenrodelei. Het einde is voorzien rond 16.30 u.

Mee te brengen: verrekijker, loepje, fototoestel en waterdicht schoeisel.

Gids: Gilbert Van Ael

Leiding: Lucy de Nave - 03/237 99 52- 0485/71 73 48
(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

Zaterdag 21 januari - 20.00 u.

Winteravond - Op reis naar de betoverende natuur van Canada

Ledenavond door Rudy Vansevenant en Hilde Vangrunderbeek

Twintig jaar geleden bezochten we voor het eerst British Columbia, de meest westelijk gelegen provincie van Canada. Het bleef na al die jaren één van onze mooiste reizen!

In het voorjaar van 2016 wilden we de reis opnieuw doen en jawel ... het werd weer één van de mooiste reizen die we ooit maakten! Je mag er deze avond mee van genieten ...!

Na een vlucht van Brussel over Montreal naar Vancouver nemen we er onmiddellijk de ferry naar Vancouver eiland.

Eerste stop is Victoria, de hoofdstad van British Columbia, een erg Brits aandoend stadje waar we het knappe natuurhistorisch museum bezoeken. Daarna logeren we nabij Tofino, aan de Stille Oceaan. We maken een wandeling door het zeer zeldzame Pacifisch regenwoud dat eindigt op het prachtige strand "Longbeach". We zien Visarenden vissen op de oceaan, de Amerikaanse zeearend vliegt over en Zwarte Scholeksters zoeken hun voedsel tussen de rotspartijen op het strand. Het mariene

leven in de plasjes op en tussen de rotsen is buitengewoon: zeepokken, eendenmosselen, zeesterren en zeeanemonen in verschillende kleuren, het zeldzame "Bezaantje", ... onze voorzitter zou er zijn hartje ophalen! Vanuit Tofino maken we een boottocht en zien Grijze Walvis, Zeeotter, Zeeleeuw en o.a. Duifzeekoet.

Van Vancouver eiland gaan we met de ferry terug naar het vasteland op weg naar Likely, een klein vergeten dorpje in het binnenland aan de Quesnel rivier. Onderweg nemen we in Whistler de grootste kabellift ter wereld en wandelen we door de sneeuw. Enkele honderden kilometers verder in 100 Miles House ligt een knap vogelreservaat; daar fotograferen we o.a. Amerikaanse smient, Rosse stekelstaart, Maskerzanger, Geelkoptroepiaal en de zeldzame Victoriari! Verder onderweg naar Likely maken we nog beelden van de Canadese Kraanvogel, de Amerikaanse wulp en de Kleine geelpootruiter.

(grond)eekhoorns, enkele soorten herten, het Dikhoornschaap, Sneeuwgeiten en verschillende vogelsoorten. Door de spectaculaire Rockies rijden we verder naar het Banff en Yoho National Park met stops aan de beroemde Athabasca watervallen en de Athabasca gletsjer die met de klimaatverandering steeds verder achteruit trekt. We bezoeken enkele van de bekende meren, zoals Lake Louise, Moraine Lake en het diep-blauwe Emerald Lake waar naast Amerikaanse Oeverloper en Middelste zaagbek ook een IJsdruiker in zomerkleed zich laat fotograferen! Langs de oevers zien we enkele mooie planten, o.a. Vrouwenschoentje, Bosnifm en Lawinelelie.

Met spijt maar vol goede herinneringen rijden we de Rockie Mountains uit richting Calgary waar onze terugvlucht naar Brussel wacht! Mocht er nog tijd zijn die avond, dan volgt nog een korte presentatie van onze reis naar de provincie Quebec (Oost Canada) van enkele jaren geleden, waar we ontmoetingen hadden met Bevers en Eland en waar we de spectaculaire trek van duizenden en duizenden Sneeuwganzen meemaakten. Maar vooral maakten we er toen kennis met de "Indian Summer", de onvergetelijke herfstkleuren waarin dit mooie land in september getooid wordt!

Wil je mee van al dat schoons genieten of heb je zelf plannen in die richting, dan is deze avond echt niet te missen!

Plaats: Districtshuis, Bist 1 - Wilrijk
(kleine bijdrage in de onkosten)

Aanvang: 20.00 u.

Begeleiding: Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12
Tuur Wuyts - 03/449 99 11

In Likely logeren we bij Garry en Peggy die er "Ecotours" runnen. Met hen als gids gaan we er gedurende twee dagen op zoek naar wildlife. We zien er zwarte beren en hebben een onvergetelijke ontmoeting met een vrouwtje Grizzly. Ook heel wat andere kleine zoogdieren en vogels als Boshoen, Kraaghoen, Stellersgaai ... kruisen er ons pad.

Van hieruit rijden we naar Wells Gray Provincial park, bekend om zijn vele prachtige watervallen. We logeren er in een B&B bij Vlamingen. Op hun terras fotograferen we de twee soorten kolibries die in Canada voorkomen. Op hun domein zien we de Vos en twee Zwarte beren! Vandaar trekken we richting Rocky Mountains waar we eerst het Jasper National Park gaan bezoeken. Hier maken we onze meest spectaculaire beelden van Zwarte Beren: een jong koppel dat met elkaar aan het dollen is, een moeder met twee jongen die een spar in klimmen, ... fantastische belevenissen! Maar ook zien we enkele soorten

Zaterdag 28 januari - 9.30 u. Vleermuizentelling op Fort 7

Ook dit jaar tellen we de overwinterende vleermuizen op het Fort. Het is ondertussen genoegzaam bekend dat het Fort 7 zeker geen Vleermuizenparadijs is wat betreft overwinterende vleertjes in de gebouwen. Nochtans merken we in de zomer dat er heel wat zitten die vermoedelijk in bomen of andere plaatsen overwinteren. Het Fort geniet om deze reden een bijzonder beschermingsstatuut vanwege de Europese Unie als Habitat gebied. Om de telgegevens over de jaren te kunnen vergelijken wordt steeds op een gelijkaardige wijze geteld. In 2016 telden we wat meer vleermuizen (een veertigtal) dan de vorige jaren.

Afspraak: wie mee wil tellen dit jaar verwachten we op za-

terdag 28 januari 2017 om 9.30 u. aan het Fort (ingang lokaal IJsvogel, Legerstraat te Wilrijk).

Meebrengen: warme kleding en een goede zaklamp en een stel reservebatterijen behoren tot de basisuitrusting.

De telling duurt tot +/- 15 u. zodat een picknick noodzakelijk is.

Voorinschrijving via mail (hugo.waeterschoot@scarlet.be) of telefoon (0477/33 23 30) **is aangewezen** aangezien het aantal deelnemers beperkt wordt.

Zaterdag 6 mei & zondag 7 mei 2017 Tweedaagse Weservallei

Ontdek mee met ons in het centrum van de Eifel & Ardennen enkele nog weinig bekende plekjes in de Warchevallei via fraaie vochtige weilanden en diep ingesneden ravijnen. De flora is op dat ogenblik het mooist met uitgebreide narcissenvelden in volle bloei. In de omgeving van oude Vennbahn hopen we ook reeën te ontmoeten. Daarom 2 wandelingen met verschillende vertrekplaatsen: het Eifeldorpje Hünningen en Weywertz in het natuurlijk-vriendelijk Duitstalig gebied; hier wordt de Warche Weser.

In de reeks plezierwandelingen zonder grote moeilijkheden staat als thema "Het hoog landschap" rond Weywertz op het menu.

Qua fauna en flora valt heel wat te ontdekken .

Waarom zo vroeg al inschrijven ? Het geplande hotel "Lindenhof" in Weywertz wordt ook ingepalmd door wielertoeristen, dus vroeg erbij zijn is de boodschap. In dit driesterrenhotel met uitstekende keuken en kamers staat de patron aan het fornuis.

Wie internet raadpleegt en de beoordelingen ervan leest, zal zeker overtuigd worden ! Ook nog een culinair genot !

Verdere informatie in het volgend nummer van rAntGroen.

Leiding: Raoul Hendrickx - 03/449 15 98
raoul.hendrickx@hotmail.com

Gids: Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12
hugo.waeterschoot@scarlet.be

Inschrijven verplicht voor 15/10 bij Raoul met vermelding van naam & voornaam, telefoon & mailadres. Gelieve een voorschot van 50 euro te storten op de rekening van de afdeling.

Contact: Raoul Hendrickx - *raoul.hendrickx@hotmail.com*

natuurpunt

Zuidrand
Antwerpen

Steek jij graag je handen uit de mouwen? Ontdek dan snel wat je voor de natuur kan betekenen!

WORD VRIJWILLIGER BIJ NATUURPUNT ZUIDRAND!

Natuurpunt Zuidrand is altijd op zoek naar vrijwilligers. Zowel voor de noeste arbeid in de natuur, als voor de het afdelingsbestuur en ondersteuning van de andere vrijwilligers.

Er is werkelijk voor elk wat wils! Of je nu alle dagen in het getouw wil zijn of één keer een halve dag per jaar, je bent van harte welkom. Je hoeft noch ervaring noch enige voorkennis te hebben omtrent natuur en milieu. Iedereen is welkom en nodig!

Spreekt dit jou aan,
laat het ons weten via
arthurwuyts@telenet.be

Behaag ... Natuurlijk 2016

Een actie van de gemeentelijke Minaraad en het Gementebestuur op initiatief van Natuurpunt

Een pleidooi voor streekeigen natuurrijkdom

Duurzaam en streekeigen groen aan lage prijs

We blijven er voor gaan ! Meer gepaste natuur in onze streek om vogels, planten en insecten meer kansen te geven. Een belangrijke schakel hierin zijn tuinen. Het is alom bekend dat deze kleinschalige natuur voor vlinders, bijen, vogels, amfibieën en kleine zoogdieren van cruciaal belang is. Ze vinden er voedsel en schuilplaats en de tuinen vormen vooral een lintpatroon en schakelfunctie om deze dieren en planten zich te laten verspreiden. Het belang van het aanplanten van streekeigen hagen en heggen in de plaats van betonnen muurtjes of struikloze randen van akkers mag dan ook echt niet onderschat worden. De egel kan op die manier van de ene tuin naar de andere wandelen en de salamander kan zijn eitjes werpen in de poel van de buren. De vleermuis volgt hagen langs velden want heeft "pleinvrees" en ook vlinders hebben best veel natuurlijke randen nodig om veilig zich te kunnen verplaatsen. Kortom onze 'behaag... Natuurlijk 2016' actie beoogt niets minder dan een belangrijke lokale bijdrage aan meer natuur in je tuin en omgeving.

Bovendien kan je hiertoe zelf bijdragen door een kleine streekeigen haag, boom, struik of klimplant aan te planten in je tuin, je terras of zelfs een 'daltegeltuin' voor diegenen die echt weinig plaats hebben. Je zal verbaasd zijn hoe zulke kleine acties... toch grote gevolgen hebben. Natuurpunt, in samenwerking met de plaatselijke Natuur en milieuraden, pakt daarom voor de 23ste keer uit met de grootscheepse campagne 'Behaag ... Natuurlijk'. Kant-en-klare streekeigen pakketten worden aangeboden aan erg scherpe prijzen omdat we 'erg groot' kunnen aankopen. Vooral het streekeigen karakter van de beplanting waardoor het plantgoed beter aangepast is aan de lokale bodem en uit sterkere rassen bestaat, alsook de betekenis voor de plaatselijke fauna en flora worden benadrukt. Dertien Natuurpuntafdelingen ondersteunen samen deze actie en richten zich tot de bevolking van meer dan 30 gemeenten.

Aangeboden haagpakketten

Er worden dit jaar 12 verschillende pakketten aangeboden Het plantgoed is tussen 80 en 120 cm groot (behalve de taxus).

Een gedetailleerde beschrijving en onderhoudsvoorschriften van de individuele soorten uit de verschillende pakketten kan je terugvinden op www.behaag-antwerpen.be

Pakket 1: houtkant voor 20 m. Wie over voldoende ruimte beschikt (20 bij 3 m breed), kan een houtkant aanplanten. Het onderhoud is beperkt tot een kapbeurt om de 5 à 10 jaar. 2 planten per soort (6): *Zomereik, Haagbeuk, Winterlinde, Zoete kers, Vogelkers, Lijsterbes*. Prijs: € 7,50

Pakket 2: houtkant voor natte en moeilijke gronden voor 20 m. Als pakket 1, maar met soorten voor een vochtige bodem. 6 Soorten, 2 planten elk: *Zwarte els, Grauwe wilg, Schietwilg, Boswilg, Gelderse roos en Hazelaar*. Prijs: € 6,50

Pakket 3: geschoren doornloze haag voor 8 m. Een echte omheininghaag die best 2x per jaar wordt gesnoeid in de gewenste vorm. Bloemen en bessen krijgen echter geen kans om uit te groeien. 6 soorten, 4 planten per soort: *Wilde liguster, Veldesdoorn, Olm, Rode kornoelje, Haagbeuk en Gelderse roos*. Prijs: € 14,50

Pakket 4: doornhaag voor 8 m ondoordringbare haag, ideaal als afscherming. Minimaal onderhoud voor bloem- en vruchtvorming. 4 soorten, 6 stuks elk: *Sleedoorn, Eénstijlige meidoorn, Eglantier, Hondсроos*. Prijs: € 13,50

Pakket 5: bloesem- en bessenhaag voor 8 m. Een gemengd pakket met bloeiende en bessendragende struiken. Om de 2 jaar snoeien en bloei en vruchten zijn gegarandeerd. 6 soorten, 4 planten per soort: *Sleedoorn, Eénstijlige meidoorn, Gelderse roos, Rode kornoelje, Sporkehout en Wilde kardinaalsmuts*. Prijs: € 15,00

Pakket 6: Veldesdoornhaag voor 6m haag bestaande uit één plantensoort, geschikt als tuinafstering. Ondanks de naam heeft deze haag geen doornen. De Veldesdoorn of Spaanse aak heeft een fijn blad met opvallende herfstkleur. 25 planten: *Veldesdoorn* Prijs: € 16,00

Pakket 7: Meidoornhaag goed voor 6 m. Doornige mooi bloeiende haag bestaande uit één plantensoort, geschikt als tuinafstering. De witte bloemen worden bezocht door veel insecten en de rode bessen gegeten door allerlei vogelsoorten. 25 planten: *Eénstijlige meidoorn* Prijs: € 15

Pakket 8: bijenbosje (2-4 m). Een bosje waarbij vooral aan nectar- en pollenopbrengst werd gedacht voor onze wilde bijen. 6 soorten, 2 planten per soort: *Eglantier, Hondсроos, Sporkehout, Veldesdoorn, Winterlinde en Zoete kers*. Prijs: € 7

Pakket 9: Vogelbosje, minipakketje ! Bedoeld voor wie geen haag wenst te planten, maar een hoekje vrij heeft voor een klein bosje, een ideaal nestplaatsje voor vogels in de tuin. 5 soorten, 1 plant elk *Kardinaalsmuts, Eénstijlige meidoorn, Gelderse roos, Rode kornoelje en Sporkehout*. Prijs: € 3

Pakket 10: Taxushaag, 2,5 m. Soort geschikt als geschoren lage tuinafstering. Taxus is een inheemse naaldboom die groeit op zonnige tot beschaduwde plaatsen. De plantjes zijn 40 tot 60 cm hoog en groeien zeer traag. De plant is wel giftig en is onze enige streekeigen soort die 's winters ook groen blijft. Taxus staat de laatste jaren in de belangstelling wegens zijn kostbare inhoudsstof Baccatine, een stof die wordt gebruikt voor kankerbestrijdende medicijnen. 10 planten. Prijs: € 16

Pakket 11: Haagbeukenhaag voor 6 m. Bekende inheemse boerenerfhaag die 2x per jaar gesnoeid wordt. Niet te verwarren met een haag van (rode) beuk. Deze plant doet het erg goed in onze contreiën en vormt de waardplant voor de meikever. 25 planten: *Haagbeuk*. Prijs: € 17

Pakket 12: Beukenhaag voor 6 m (*opgepast dit pakket wordt niet aangeboden in Hove en Edegem*). Het gaat hier om de natuurlijke groene variant want de cultuurvariëteit "rode beuk" bieden we niet aan. 25 planten: *Beuk*. Prijs: € 20

Bomen

Naast de traditionele knotwilgen zijn de bomen van het jaar de lijsterbes en de haagbeuk.

Knotwilg: Prijs: € 3

Ideaal wanneer je tuin te vochtig is want een knotwilg verbruikt veel water. Een mooie knotwilg bekom je door het aanplanten van een simpele knotwilgpoot, een tak afgehakt van een andere knotwilg, ongeveer 2,5 m lang en 4 tot 6 cm doorsnede. Hij zal wortel schieten en uitgroeien tot een volwaardige knotwilg. De knotwilgpoten worden geoogst in de natuurgebieden van Natuurpunt.

Lijsterbes: Prijs € 35

De wilde lijsterbes is een winterharde boom uit de rozenfamilie (Rosaceae) die mooie witte schermbloemen draagt in het late voorjaar en tegen de herfst de typische oranje- of rode bessen. In sommige landen worden de bessen in het wild geplukt voor consumptie. De boom wordt niet zo groot (max. 10m). De plant gonst in het voorjaar van de insecten en wordt door hen bestoven. De verspreiding van de zaden vindt plaats door vogels.

Haagbeuk: Prijs: € 40

De haagbeuk is eenhuizig en draagt dus zowel mannelijke als vrouwelijke bloemen en bloeit in april en mei. Je kent vast wel de mooie zaaddoosjes. Hij wordt vaak aangeplant als laanboom of als haag omdat hij een trage groeier is en omwille van zijn goede verdraagzaamheid van snoei. De haagbeuk geeft de voorkeur aan vochtige, voedselrijke en vaak wat kalkrijke bodems zoals bij ons het geval is. De haagbeuk vormt een belangrijke voedselbron voor een groot aantal larven van vlinders. Kleine zoogdieren zoals de eekhoorn doen zich vaak te goed aan de nootjes. Beide bomen hebben een stamomtrek van 10 à 12 cm op 1 m hoogte. De hoogte is ongeveer 2,5 tot 3 m. Er wordt een steunpaal van 2,5 m meegeleverd.

Individuele planten

De klimplanten wilde kamperfoelie, hop en klimop en de haagplant hulst worden individueel verkocht.

Wilde kamperfoelie: Prijs: € 4

Na de bloei verschijnen er koraalrode tot zwarte bessen die vogels aantrekken maar wel giftig zijn voor de mens. Deze slingerplant groeit tot 1m per jaar en kruipt omhoog via hulpmiddelen, vb een latwerk. Een half beschaduwde plaats is ideaal voor een kamperfoelie.

Hop: Prijs: € 4

Hop is een kruidachtige slingerplant die 6 tot 8 m hoog en 2 tot 3 m breed wordt. Een latwerk of spandraad kan als klimhulp fungeren. Hop groeit het beste in de schaduw of halfschaduw, maar verdraagt wel zon. Hop is een vaste plant maar sterft in de winter bovengronds helemaal af om in het voorjaar terug uit te schieten. Prima als gevelpplant die weinig snoei behoeft, maar alleenstaand in de tuin kan hij wel woekeren!

Bosrank: Prijs: € 4

De bosrank is een snelle groeier die tot 10 m hoog en verscheidene meters breed kan worden. Hij heeft niet echt klimhulp nodig en staat het liefst niet in volle zon. Bosrank bloeit laat in de zomer (na midden juni) en trekt hiermee heel wat vlinders aan. Hij mag wel pas in de herfst gesnoeid worden.

Hulst: Prijs: € 2

De hulst is de enige groenblijvende loofboom die van nature voorkomt in België. De langzaam groeiende boom kan tot 10 m hoog worden en de leerachtige bladeren zijn getand en voorzien van stekels. Hij bloeit van mei tot juni. De bessen zijn giftig voor de mens maar niet voor vogels. De hulst kan afzonderlijk of in hagen gebruikt worden en kan goed tegen schaduw. Hij wordt aangeboden met aardkluit in een pot en heeft een hoogte van 40 à 60 cm. Hulst is tweehuizig. Mannelijke en vrouwelijke bloemen zitten dus aan verschillende struiken en enkel de vrouwelijke struiken dragen bessen. Er kan bij de bestelling niet gekozen worden voor het geslacht.

Bestelformulier "Behaag ... Natuurlijk 2016"

Naam: _____ Telefoon/GSM: _____
 Straat: _____ E-mail: _____
 Postnummer: _____ Gemeente : _____

Afhalen op zaterdag 26 november 2016 van 9 tot 12 uur : je keuze met een kruisje aangeven aub

... Ecohuis	Turnhoutsebaan 139,	2140 Bergerhout
... Fort 7	Legerstraat 40,	2610 Wilrijk
... Bomenbank	Antwerpsebaan 110,	2040 Berendrecht
... Ecoloods Natuurpunt	Donkweg 1 (zijstraat Lindelei)	2180 Ekeren

Bestelt volgende planten :

Per pakket	Prijs €	Aantal	Totaal	Per stuk	Prijs €	Aantal	Totaal
HAGEN				BOMEN			
1. Houtkant	7,50			13.Knotwilgpoot	3,00		
2. Houtkant natte gronden	6,50			14.Lijsterbesboom	35,00		
3. Geschoren haag	14,50			15.Haagbeukboom	40,00		
4. Doornhaag	13,50						
5. Bloesem- en bessenhaag	15,00			KLIMPLANTEN			
6. Veldesdoornhaag	16,00			16.Kamperfoelie	4,00		
7. Meidoornhaag	15,00			17.Hop	4,00		
8. Bijenbosje	7,00			18.Bosrank	4,00		
9. Vogelbosje	3,00						
10.Taxushaag	16,00			INDIVIDUELE planten			
11. Haagbeukenhaag	17,00			19.Hulst (met kluit)	2,00		
12. Beukenhaag (groene soort)	20,00						
					Totaal :		

Bestelvoorwaarden:

- Verzoek het bestelformulier voor **28 oktober 2016** te mailen naar callaertsguido@telenet.be
- Ook verzoek te betalen voor **28 oktober 2016** op rekeningnummer: **BE02-9799-7675-4740 Behaagactie Antwerpen**, met vermelding van naam, mailadres en telefoonnummer.(om u zo nodig nog te kunnen bereiken op de afhaaldag)

Neem best een kopij van dit formulier zodat je, zo nodig, de exacte bestelling, datum en afhaalplaats nog terugvindt.

Datum: .....

Voor akkoord:

Na een zeer druk voorjaar met meerdere onderzoeksprojectjes (uilen, zwaluwen, inventarisaties en tellingen) brak in de maand juni de Ardea-zomer aan met veel tijd om volop te genieten van uitzonderlijke excursies. Het begon met de vierdaagse naar de regio rond Groningen waar we met een zeer enthousiaste 20-koppige groep vogelliefhebbers van 's morgens vroeg tot in de late uurtjes tal van waterrijke natuurgebieden doorkruisten in het zog van gidsen Luc van Schoor (ARDEA) en Dick Schoppers (Sovon). Maar liefst 138 verschillende vogelsoorten werden genoteerd, waaronder Slangenarend, Kraanvogels, Snor, Roodhalsfuut en Grauwe kiekendief. Het avondlijk concert van een dozijn Roerdompen was een onvergetelijke, poëtische gebeurtenis. Bijna al deze vogels werden ook vereeuwigd door de 6 natuurfotografen, en dat leverde een werkelijk ongelooflijke schat aan wondermooie vogelfoto's op. De deelnemers kwamen daarom in augustus nog eens een avondje samen om tussen pot en pint te genieten van al die mooie vogelfoto's. Wat een prachtige beelden, wat een prachtige vogels! Maar vooral: wat een talent loopt er achter die lange lenzen!

Enkele van die talenten waren er ook weer bij op onze tweede SLOW!-excursie, begin juli, naar het Groot Rietveld van Kallo. Gedurende een hele voormiddag lagen we met weer zo'n 20-tal deelnemers op de loer om het Woudaapje in het vizier te krijgen. En jawel, we hadden geluk: wel liefst zeven keer waren we getuige van de voedselvluchten van de Woudaapjes, die in deze periode van het jaar hun jongen op het nest voortdurend van verse visjes moeten voorzien.

In de maand augustus stonden de steltlopers centraal en was er veel belangstelling voor onze cursus 'Op hoge poten'. Zo maar eventjes 35 mensen schreven zich in voor de boeiende lessen van Koen Leysen en Gerald Driessens (Natuurpunt CVN) en voor de twee praktijkexcursies naar Doel en Tholen. Het was bijzonder knap om te zien hoe iedereen er na enkele weken in slaagde om in het veld een hele reeks steltlopers te herkennen. Witgatjes, Zwarte ruiters, Kemphanen, Bosruiters, Watersnippen... ze waren allen present. Voor diegenen die nog meer steltlopers wilden zien was er tussendoor nog de jaarlijkse Steltloperstocht, waarvan de 34 deelnemers o.a. Grauwe franjepoot en Zwarte ooievaar als uitschieters konden zien. Maar augustus bracht ook nog enkele andere zeer bijzondere vogels met zich mee: tijdens ons bezoek aan het ringstation van het Broek Denaeyer te Willebroek kregen we o.a. Grote karekiet, Sperwergrasmus, Draaihals en IJsvogel van zeer nabij te zien. Dus ja, ook dat was weer genieten. Tenslotte zorgde de ARDEA-verrassingstocht begin september, met o.a. Rosse spreeuw voor een mooi orgelpunt aan deze zomerse reeks excursies.

Ondertussen hebben we de herfst ingezet met een spetterende ontmoetingsdag te Edegem waarop we even terugblikten op toch wel een intens werkjaar, maar waar ook ons jaarprogramma werd voorgesteld. Dat belooft weer heel wat leuke en boeiende vogelstudies en -observaties op te leveren, maar nog meer dan vroeger willen we samen de handen uit de mouwen steken om te werken aan een betere omgeving voor vogels in onze regio. Speerpunt van die intentie wordt in het komende werkjaar het Uilenproject te Hove. Samen met o.a. de gemeente zullen we er enkele nieuwe kasten voor Steen- en Kerkuilen plaatsen. Tijdens de afsluitende dag van de Week van het Bos, op zondag 16 oktober timmeren we er alvast enkele kasten in elkaar waarbij iedereen kan komen helpen.

Ook op de Hobokense Trektelpost is iedereen weer welkom tijdens de maand oktober. Dankzij de nieuwe zitbanken wordt het samen tellen van de overvliegende trekvogels er een beetje comfortabeler. Ter afwisseling richten we op 23 oktober onze blik nog eens op zee, tijdens de zeevogel-excursie naar Westkapelle. Misschien zijn dan ook al de eerste winterganzen in de polders van Zeeland gearriveerd. Die zullen we zeker te zien krijgen tijdens de ARDEA-ganzentocht van 18 december die dit jaar het Meetjesland en de Oostkustpolders in West-Vlaanderen aan doet. En zo glijden we stilaan de winter en het nieuwe jaar in. Op de jaarlijkse Jenevertocht naar Tholen (8 januari) wordt daarop traditioneel getoost. Dat niet te missen jaarlijks feestelijk ritueel te midden de vogelrijke Zeeuwse natuur moge dan wel bijzaak zijn, het onderstreept wel het motto van ARDEA: vogelstudie en vogelkijken goed en wel, maar het moet plezierig blijven! Hopelijk kunnen we dit genot ook de komende maanden weer samen met die vele vogelgenoten uit onze regio delen!

Joris Van Reusel
 Namens Vogelwerkgroep ARDEA

De Natuurpunt kalender 2017 is er

Laat je elke maand verrassen door de allermooiste natuurbeelden.

De beelden zijn gemaakt door de finalisten van de Natuurpunt & Argus Fotowedstrijd 2015.

Met de aankoop steunt u Natuurpunt projecten in uw buurt.

Verkoopprijs : 10 euro

Volgende reactie kregen we naar aanleiding van de activiteit 'Nestkasten timmeren'

Dag Eddie,

Bij deze wil ik je melden dat het mezenkastje dat Floris (mijn zoontje) in februari laatstleden maakte, deze lente 2x werd gebruikt!

Het was heerlijk om de verschillende stappen van 'kastje verkennen' tot 'voederen van de jonge vogeltjes' te kunnen meemaken. De 1ste keer hebben we de jonge vogeltjes enkel gehoord (en met rust gelaten). Bij het 2de legsel zijn we gaan piepen en hebben we ze kunnen zien.

Het uitvliegen hebben we telkens gemist (en hopelijk onze poes ook....)

Tegen volgend jaar knappen we het kastje op en hangen we het weer op. Hopelijk wordt het dan weer uitgekozen als nestje.

Groetjes, Hedwig

Wat de doen met gekwetste dieren & overlast van ganzen ?

Voor inlichtingen omtrent de bestemming van gevonden dieren kunt u steeds contact opnemen met de VOC-coördinator van Vogelbescherming Vlaanderen vzw, die het overzicht van de verschillende VOC's bewaakt. Voor Edegem moet dit het VOC van Brasschaat, Malderen of Herenthout zijn. Het kan dat VOC's zich niet bereid vinden om stadsduiven op te nemen, omdat hun status als 'wild' valt te betwijfelen. Een alternatief aan de VOC's hiertoe is Socio vzw te Deurne.

Meer informatie over algemene maatregelen die tegen ganzenoverlast kunnen worden genomen, vindt u op onze website <http://www.natuuralsgoedebuurt.be/>. In deze publicatie (Ganzenwijzer) staat ook specifieke informatie voor Nijlgans verwerkt. De Nijlgans heeft geen wettelijk statuut, en maatregelen mogen dan ook door iedereen en te allen tijde worden genomen. Lokale terreinbeheerders, beheerders of besturen kunnen deze maatregelen dus zelf organiseren.

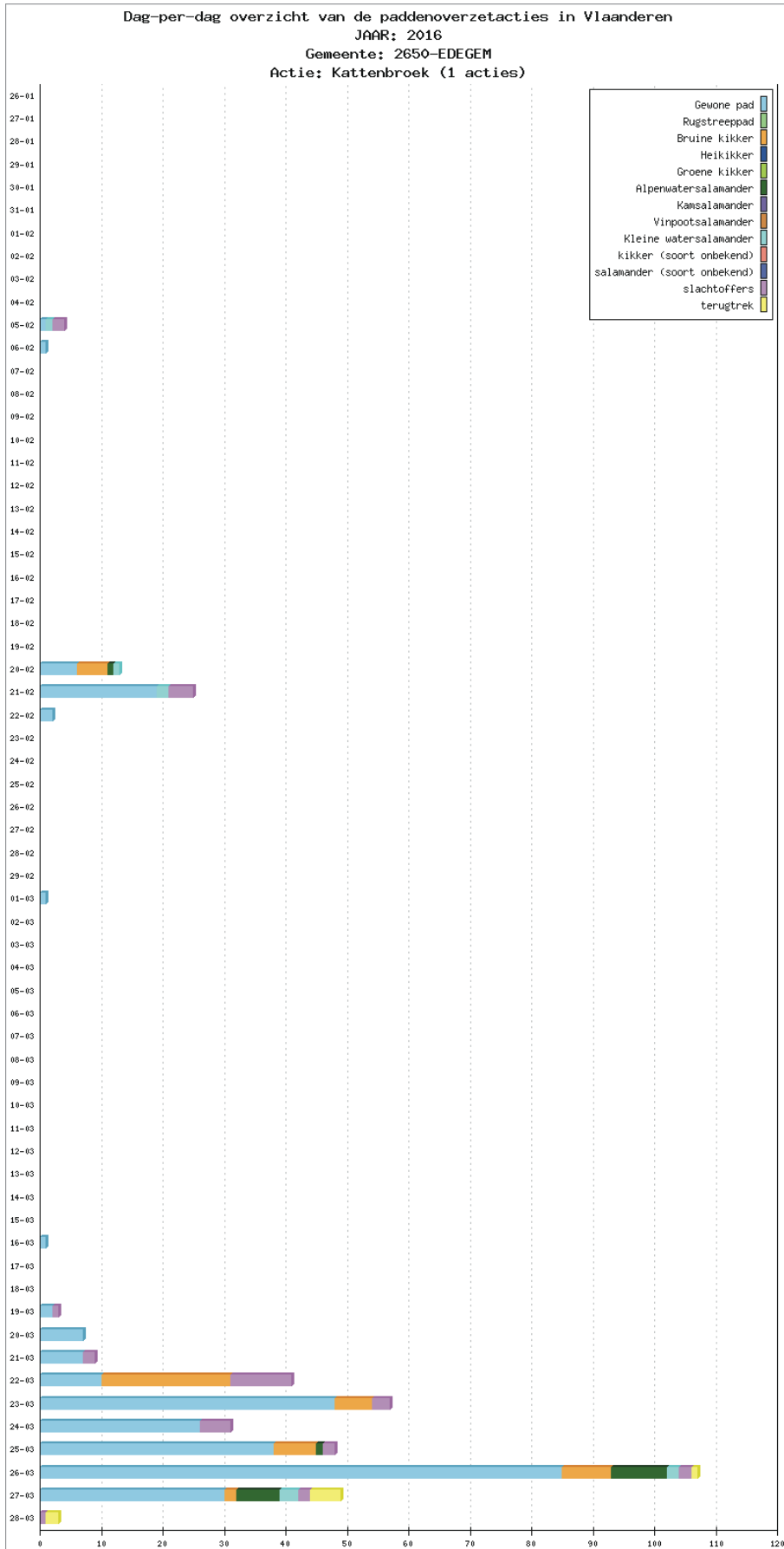

Schoenen met naam www.torfs.be

Schoenen TORFS heeft 1 baanwinkel in onze afdeling te Edegem op de Mechelsesteenweg (nr. 186). Als je de papieren draagt aan de kassa weigert ten voordele van het milieu, dan stopt schoenen TORFS onmiddellijk 0,15 euro in een nestkast ter plaatse ten voordele van de natuur. De winkel van Edegem steunt hiermede het reservatenfonds. Bovendien krijg je als lid van Natuurpunt steeds 10 % onmiddellijke

korting aan de kassa bij de aankoop van een paar nieuwe schoenen. De enige voorwaarde is je lidkaart laten zien en een paar oude schoenen meebrengen. Ook de opbrengst van de oude schoenen gaat naar een goed doel, een aantal ontwikkelingsprojecten in Afrika.

Resultaten Paddentrek 2016.

Naar goede jaarlijkse gewoonte hebben wij, NPZuidranders in Edegem samen met buurtbewoners en logistieke steun van de gemeente, weer een groot aantal salamanders, Bruine kikkers en padden veilig de straten overgezet op Kattenbroek en aan Arendsnest.

De mooie resultaten van deze actie kunnen jullie zien in het bijgevoegde diagram.

We hebben dit jaar 907 dieren overgezet: 854 zijn levend naar de voortplantingspoelen gebracht, 53 dieren zijn gesneuveld onder de wielen van snelle auto's. Toch mogen we zeggen dat we dit jaar, dank zij de inzet van vele vrijwilligers, minder slachtoffers hebben gehad dan de vorige jaren. Vaste dagverantwoordelijken hebben weken lang na elkaar door weer en wind post gevat op de gevaarlijke oversteekplaatsen. Michael heeft de resultaten dagelijks ingevoerd in het paddenportaal. Als je dan enkele weken later kikkerdril en paddensnoeren ziet liggen in al de Edegemse poeltjes ben je dankbaar en blij dat het ons weer gelukt is dit jaar. Wat een pluspunt voor de natuur.

De resultaten van Arendsnest vind je op volgende link:

<https://amfiesedegem.be/resultaten/2016>

In oktober starten ook beheerwerken in Edegem. Wij hopen met eenvoudige ingrepen de weinige habitats voor de amfibieën in onze gemeente te verbeteren. (zie artikel ivm beheerswerken 8/9 oktober).

Wil jij volgend jaar ook graag meewerken met de paddenactie in Edegem?

Stel je kandidatuur meteen op de website:

<https://amfiesedegem.be/>

Kris Vos, Archimedeslaan 44, Edegem.

 03/457 59 38

E!bons voor de amfibieën van Edegem.

In de vorige rAntGroen (jaargang 15, nr. 59) konden jullie lezen dat Karel Matthijs (87) in Edegem de nominatie voor 'een duim voor groene vingers' heeft gekregen. Hij ontving hiervoor een prijs in E!bons van de gemeente Edegem. Karel, op zijn beurt, wenst deze prijs te besteden aan educatieve doeleinden voor kinderen. Hij kiest hiervoor de paddenactie in Edegem. Daarom zullen wij met deze prijs een aantal educatieve folders over 'kikkers en C' aanschaffen.

EEN HEEL DIKKE MERCI KAREL.

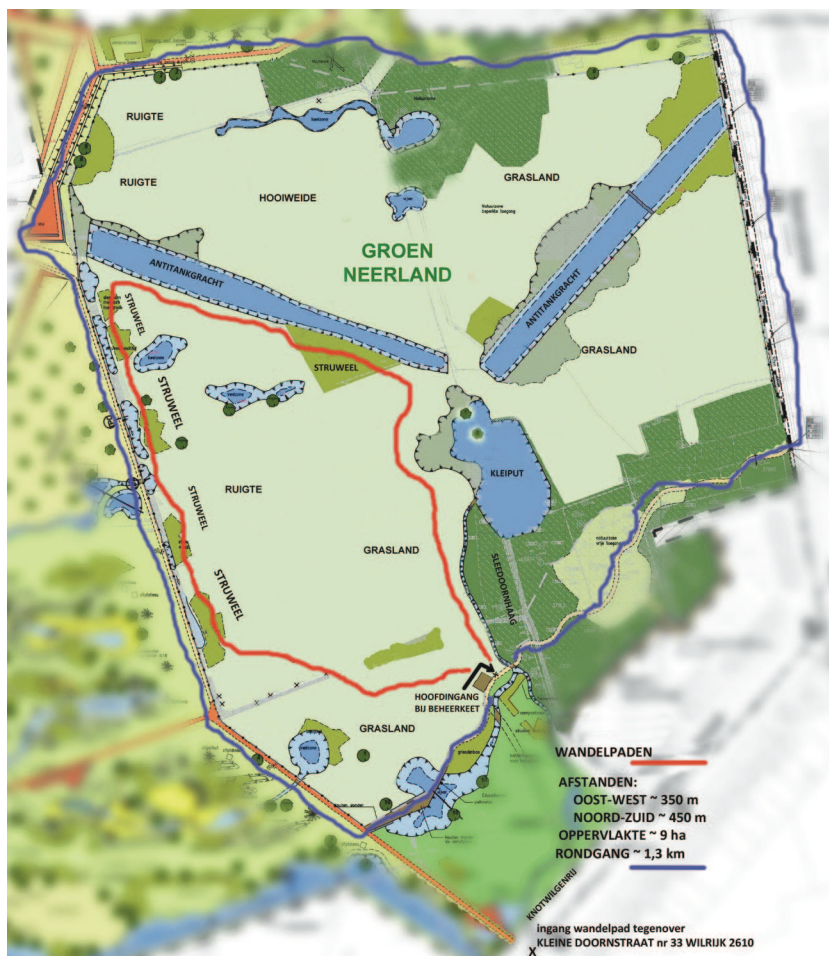
Groot nieuws: Groen Neerland wordt vrij toegankelijk voor wandelaars! Dit wordt aangekondigd op een welkomstbord dat door Natuurpunt wordt gemaakt, gebaseerd op de volgende tekst. Het bord wordt geplaatst door het beheerteam tegen eind oktober 2016.

Groen Neerland is een onderdeel van 'Het Park van Eden', 18 ha groen tussen Fort 6 en Fort 7, verdeeld tussen speelnatuur -op maat van wandelaars en ravottende kinderen- en Groen Neerland, het natuurgebied waar de natuur zich ontwikkelt, beheerd door Natuurpunt.

Het reliëf van de beekvallei (6 m hoogteverschil tussen Struisbeek en Krijgslaan), de aanwezige kleine landschapselementen (antitankgrachten, bomkraters, kleiput, diverse poelen), graslanden, struwelen en ruigtes vormen binnen het natuurgebied verschillende biotopen met een grote biodiversiteit, ... op een boogscheut van de Stad!

Graslanden worden regelmatig gemaaid en/of begraasd -met paarden, 1 paard per ha. Struweel, een vegetatie van struiken, 1 tot 5 meter hoog, vooral aanwezig in een halfopen landschap, aan de rand van een bos, op open plekken of in houtsingels. Bosrietzanger, Grasmus, Zwartkop, en Braamsluiper voelen er zich thuis.

Ruigtes ontstaan uit halfnatuurlijke graslanden nadat het beheer of begrazing wegvalt. Typische ruigtekruiden: Heelblaadjes, Koninginnenkruid, Harig wilgenroosje, Boerenwormkruid, Moerasspirea.

Enkele poelen worden ook gevoed door kwelwater en zijn waterdragend, het hele jaar door. Dat is belangrijk voor de Kamsalamander, een doelsoort. De larven van salamanders moet uitgroeien tot volwassen salamanders. Pas tegen de winter verlaten die het water, ze overwinteren op het land, beschermd door het struweel.

In de poel krioelt het van de waterbeestjes. Ook waterjuffers en libellen leggen er hun eitjes. Bij zonnig weer zijn vooral libellen zichtbaar actief: Weidebeekjuffer, Azuurwaterjuffer, Lantaarntje, Houtpantserjuffer, Grote roodoogjuffer, Tengere grasjuffer, Bruine korenbout, Gewone oeverlibel, Bruinrode heidelibel, Blauwe glazenmaker.

Aan het water horen en zien we IJsvogel, Watersnip, Sijs, Putter en Kleine karekiet.

Waterplanten zijn essentieel voor een gezonde poel. Planten hebben licht nodig en dus moet de zuidelijke oever van de poel vrij blijven van hoge begroeiing. Dat is een klus voor de beheerploeg van Natuurpunt.

Aan de hand van de kenmerken van Groen Neerland (klimaat, bodem, water, grootte, voorgeschiedenis, reliëf, ligging, ...) en vergelijking met gelijkaardige gebieden, stelt Natuurpunt een lijst op met te verwachten soorten: de Indicator- en Doelsoorten. Het zijn indicatoren van de evolutie van de ecologische kwaliteit en ... richtinggevend voor de beheerploeg!

Het natuurgebied is toegankelijk van zonsopgang tot zonsondergang en enkel op de gemarkeerde wandelpaden, rood op de kaart. Het terrein is hobbelig en vraagt stevige wandelschoenen. Honden zijn in het natuurgebied niet toegelaten, ook niet aan de leiband. Wandelen met hond kan langs een pad buiten de omheining, blauw op de kaart. Deze rondgang (1,3 km) biedt de wandelaar een ruime inblik in het natuurgebied en is ook toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Groen Neerland maakt deel uit van een 6 km lange wandeling, 'De Vallei van de Kleine Struisbeek' die start aan de parking van het sportcentrum Mariënborg, Doornstraat. Natuurpunt biedt ook groepswandelingen aan, onder begeleiding van een natuurgids.

Deze zomer viel er meer regen dan gewoonlijk en in ons "moeraske" hebben we dat dan ook gemerkt. Normaal valt het vrij vlug droog maar dit jaar heeft het geruime tijd vol water gestaan. In onze bescheiden rietkraag groeiden dan weer 2 exemplaren van de Blaartrekkende boterbloem maar buiten handbereik en dus ontdekt met de verrekijker. Deze soort is tevens een nieuwkomer op het reservaat. Op 28 mei werd één meikever gevonden tijdens een wandeling door een jonge bezoeker. Deze kever wordt blijkbaar hoe langer hoe zeldzamer hoewel dat van jaar tot jaar kan verschillen. Onze medewerkers zijn al blij dat ze er tenminste één gezien hebben !

Rond 21 juni was er een grote vissterfte. Tientallen karpers en brasems drevon op het water en zelfs een snoek legde het loodje. Wie van de situatie profiteerde was de vos, een echte voedselopportunist, zodat we op tal van plaatsen, en soms behoorlijk ver van het water, graten, koppen en schubben vonden.

Op 20 juni werd tijdens beheerwerken even een torenvalk "gespot" in de buurt van het "St. Jansplein" (een plek op het fort waar vroeger veel Sint-Janskruid groeide). Het is reeds zéér lang geleden dat deze soort nog te gast was op het domein. Dit exemplaar is vermoedelijk afkomstig van een geslaagd broedgeval op een terrein achter het fort waar 6 jongen uitvlogen.

In de nacht van 19 op 20 augustus scheurde en viel er een grote es vanop de heuvel voor de artillerie ingang naar beneden. In zijn val nam deze grote vertakte boom verschillende struiken mee. Het was een indrukwekkende zicht want gans de breedte van de weg was versperd.

Tenslotte dient nog vermeld dat Studio 100 opnamen is komen maken in het Reduit (binnenfort) voor Ketnet, meer bepaald voor het programma 'Nachtwacht'.

LYNX HD

8x30
10x30

DE NIEUWE KITE LYNX HD
DOOR NATUURPUNT VERKOZEN TOT
DE BESTE VERREKIJKER VAN HET JAAR !
UITZONDERLIJKE LEDENKORTING!

Sights of Nature

Natuurpunt Optiekshop
Sights Of Nature
Pieter De Conincklaan 108
8200 Brugge
T 050 31 50 01
F 050 31 68 47
www.sightsofnature.be

In Brugge vindt u de enige speciaalzaak van de Benelux voor verrekijkers, telescopen en microscopen. Sights Of Nature is reeds 30 jaar een begrip in binnen-en buitenland.

U ontdekt er het volledige gamma van topmerken zoals Swarovski Optik, Kite Optics, ...

In de winkel staat men garant voor deskundig advies en de beste service.
In het eigen atelier kan u terecht voor alle herstellingen van hedendaagse maar ook uw oude optische instrumenten.

Sights Of Nature is officieel partner van Natuurpunt en ook gekend als de Natuurpunt-Optiekshop. Leden genieten er niet enkel korting...

Via elke aankoop schenken zij ook een grote bijdrage aan de werking van Natuurpunt!

Meer ruimte in Kontich voor natuur, water én bos !

Met jouw steun bebossen we

Storten mag op BE56 2930 2120 7588, met vermelding:

'project 3703 Oude Spoorweg-Schapenhagen'

Info:

www.natuurpuntoudespoorweg.be/bos_je_mee.html

PLANT UW BOOM IN SCHAPENHAGEN met afdeling Oude Spoorweg.

Op zondag 27 november krijgt Kontich 2 ha nieuw bos. Dat bos zal deel uitmaken van een nieuw natuurgebied dat door Natuurpunt Oude Spoorweg wordt aangelegd en opengesteld voor iedereen. Kom samen met onze leden en met vele sympathisanten mee het nieuwe bos aanplanten. Breng je familie, vrienden, burens en kennissen mee zodat je later kan zeggen: "In dat bos staat MIJN boom!".

De Babbelkroonbeek loopt door dit nieuwe natuurgebied. Meteen een gelegenheid om, in samenwerking met de provincie, extra waterberging te voorzien, zodat bij zware regenval beekwater kan gebufferd worden om overstromingsgevaar te voorkomen. Geïnteresseerd? Kom dan zeker de plannen bekijken.

In 1289 dook de naam "Scapehaghe" voor het eerst op in dit gebied. Het ging toen om een goed met bos, open land, en beemden. Help ons om een deel van dit oorspronkelijke natuurlandschap terug te brengen.

WANNEER? Op zondag 27 november 2016, vanaf 11 uur.

WAAR? In de Pauwhoevestraat te Kontich, nabij het voormalige jeugdhuis Karick

WAT? Bomen planten voor een nieuw bos.

VOOR WIE? Voor alle natuur- en bosliefhebbers, groot en klein. Breng uw spade mee!

WAT NOG? Info-stand van Natuurpunt, hapje en drankje, sfeer en gezelligheid

STEUNEN? De aankoop en inrichting van dit nieuwe natuur- en bosgebied kost een klein kapitaaltje. Help ons om dit project af te betalen door te storten op rekening nr BE56 2930 2120 7588 met vermelding "project 3703 – Bos je mee? – Schapenhagen". Voor bedragen van 40 EUR en méér, krijgt U een fiscaal attest. Bij voorbaat dank!

Maar Natuurpunt Oude Spoorweg doet meer! Onze Natuurpuntafdeling vindt niet alleen natuur belangrijk: naast de gezonde leefomgeving hebben we oog voor het menselijk welzijn. Voor elke gift van €10 die je stort op het reservatenfonds voor de actie "Bos je mee?", schenkt onze Natuurpuntafdeling uit hun afdelingskas €2 t.v.v. het onderzoek tegen Alzheimer (SAO).

BIJKOMENDE INFO? Volg Natuurpunt Oude Spoorweg en onze projecten op www.natuurpuntoudespoorweg.be. Een van de volgende projecten zal in de Edegemse Beekvallei zijn: de eerste aanzet naar een stadsrandbos!

Speuren in de vijver

voor onze jonge lezers

Eva Suls

Kikkers, padden en salamanders zijn amfibieën: ze brengen een deel van hun leven door onder water en een deel op het land. Dat heeft allemaal te maken met de ademhaling, zonder zuurstof kunnen dieren niet leven. Zuurstof halen we uit de lucht met onze longen, maar er zit ook zuurstof in het water. Sommige dieren hebben die zuurstof nodig. Ze hebben daarvoor geen longen, maar kieuwen. Wat amfibieën zo uitzonderlijk maakt is dat zij in de loop van hun leven beide manieren van ademen gebruiken. Hun levensverhaal begint wanneer het wijfje de eitjes legt, van eitje tot..... Verschil:

	Kikker	Pad	Salamander
Het wijfje legt eitjes	In een dik pak bijeen	In lange snoeren	Op bladeren onder water (elk eitje zit apart)
Na enkele weken	Kikkervisje met Lange staart Kieuwopening aan de zijkant van de kop	Paddenlarve met	Salamanderlarve met Lange staart Kieuwen die goed zichtbaar zijn aan de kop
Verdere ontwikkeling	Bij de dikkopjes verschijnen eerst de achterpoten. Later verschijnen de voorpoten. Vaak steken ze door de kieuwopening. De staart verdwijnt en het dier ziet er nu uit als een echt kikkertje of padje. Ze ademen nu door hun longen en komen aan land,		Bij salamander verschijnen eerst de voorpoten. De salamanderlarve krijgt achterpoten, maar verliest haar staart niet. De kieuwblaadjes aan de kop verdwijnen wel.

In de maand maart komt de natuur weer tot leven. Ook kikkers en padden worden dan wakker, de mannetjes eerst. Met tientallen, soms met honderden trekken ze naar de vijver of de poel. Een poosje later komen de wijfjes aan. Vanaf dan tot eind april leggen ze hun eitjes in het water. In deze periode zie je vaak een grote pad met een kleinere op zijn rug. Zou dat een jonge pad zijn? Neen, het is gewoonweg een mannetje: die is een stuk kleiner dan het wijfje. Hij blijft soms dagenlang op haar zitten en omklemt haar stevig. Daardoor helpt hij haar bij het afzetten van de eitjes: de dril.

Het wijfje draagt honderden of zelfs duizenden eitjes, vele eitjes of later kikkervisjes zullen opgegeten worden, veel dieren, zoals wantsen, vissen, kevers en sommige vogels, vinden dat immers een lekker hapje.

Het is nu augustus geworden, de jonge kikkertjes komen aan land om slakjes en kleine insecten te eten, ze herkennen hun voedsel alleen maar als het beweegt. Blijft een wormpje heel stil liggen, dan happen ze niet toe. De padjes en kikkertjes die niet opgegeten werden, hebben nu wat meer kans om te overleven. Op hun huid zit een vocht dat bitter smaakt en een beetje giftig is, daardoor zijn er dieren die hen niet durven opeten: reigers, ooievaars of kiekendieven storen zich daar echter niet aan. Ook egels en ratten lusten wel een kikkerbiljetje. In oktober wordt het weer kouder. De kikkers worden een beetje stijver van de kou en ze vinden haast geen eten meer, hun winterslaap kan nu beginnen, ze zoeken een goede plek waar ze beschut zitten tegen de ergste kou en waar roofdieren hen niet kunnen vinden. De meesten kruipen ergens in een hol waar veel herfstbladeren liggen. Die doen dienst als deken, ofwel kruipen ze weg in de modder van een sloot of vijver.

Hoe kunnen ze onder water ademen? Welnu, de dieren blijven zo stilletjes zitten dat ze bijna geen zuurstof nodig hebben, het beetje zuurstof dat ze wel gebruiken halen ze door hun huid rechtstreeks uit het water. En zo blijven ze slapen tot de winter voorbij is, in maart komen ze weer tevoorschijn en begint heel het verhaaltje opnieuw.

Bruinbeekvallei Bonheiden.

5/5/2016

Gids: Sonja & Jean-Marie

Leding: Lucy de Nave

Verslag: Marc Verhelst

Op deze prachtige « ZON »-overgoten dag worden wij zuidranders door Jean-Marie en Sonja uitgenodigd voor een wandeling in de noordelijke groene rand van het "Land van Bonheiden". Vandaag zijn het "historisch erfgoed" en de "Wilg" het leidmotief. De heideontginning van de 13-de eeuw heeft plaats gemaakt voor landbouw op de vruchtbare leemgronden en bossen op de stuifzanden. Na een bezinningsmoment aan de kapel van O.L.V. van de Vrede verlaten wij het woongebied. De Zellaerdreef, die wij met fietsers delen, wordt geflankeerd door Amerikaanse es waarvan het blad begint uit te lopen. Tussen de grassen van de wegberm herkennen wij wat Grote muur, een Pinksterbloem... Een kleinschalig landschap van akkers, weilanden, velden, houtkanten en wat afgelegde bossen vervolledigt het plaatje. Bij de "Bleydenberghoeve" met zijn mooie "tiendenschuur" wordt wat zich hier afspeelde voor en na de boerenkrijg verduidelijkt. Wat verder laten wij het moderne klooster van de Benedictinessen rechts liggen en even later betreden wij het private Zellaer-kasteelbos. Volgroeide gezonde Beuken, in de fleur van hun leven, reuzen op lemen voeten, waarvan sommige met afgezakte kousen, houden ons op het rechte pad. In dit dun en gemengd bos met vooral Zomereik, Beuk, Haagbeuk is alle rust troef. Bosanemoon, Dalkruid, Speenkruid, Salomonszegel, Maarts viooltje, Grootbloemige muur, Lievevrouwebedstro...zijn er dun gezaaid. Ter hoogte van een groep dicht bij elkaar staande Europese lorken, die om licht dingen, dwingt een brede langwerpige aangelegde vijver, gevuld met een chocomelkachtige watermassa, ons van koers te veranderen. Ruwe berk, Zwarte els, Wilg, Hazelaar ... zijn er de zoom van. Al vlug bereiken wij de voortuin van de pseudomiddeleeuwse waterburcht. Met zicht op deze zandstenen copie van een 19-de eeuws Loirekasteel wordt bij een "Wilg" aan de waterkant halt gehouden. Bij een uitvoerige uitleg groeit het besef dat het op naam brengen een hachelijk avontuur wordt waarbij zelfs specialisten het mis kunnen hebben. Zelf besluit ik dat alleen een DNA analyse enige zekerheid biedt. Dat bij kruisbestuiving "Vooral de vrouwelijke kenmerken aan het nageslacht worden doorgegeven" is mij bij gebleven. Is dat niet met een korrel zout te nemen?

Terwijl alle wilgenkatjes al afgeworpen zijn, trekken enkele tot pompons vergroeide mini wilgenblaadjes de aandacht. Merkwaardig genoeg ontstaan deze "wilgenroosjes" op het einde van een wilgenkatje dat (geprikkelend door een galmug?) nog steeds de nodige sapstroom levert. Na bijkomende geschiedkundige uitleg verlaten wij het in 1885 heropgebouwde kasteel. Genoemd naar zijn eerste eigenaar Arnold van Zellaer, doet het nu dienst als bezinningscentrum. Via de vroegere heirbaan van Beauvais naar Breda komen wij tot aan de Vredesteinhoeve met zijn gracht en beschermd maar vervallen Moors bakhuis. Gaandeweg zijn knotwilgen aanleiding tot nog meer weetjes over het gebruik, de instandhouding, de waterhuishouding, de natuurwaarden van deze boomsoort. Brandhout, oevers beschermen tegen erosie, klompen, geriefhout, mandjes van de gilles van Binche, het geraamte van reuzen, rammelaars om ons van jongsaf te vrijwaren van de 7 hoofdzonden etc... Over een servitudeweg verlaten wij de gronden die grenzen aan het domein van Zellaer. De bruinbeek, die haar naam niet gestolen heeft, biedt zich aan. Wij zouden onze weg verder kunnen zetten over de nabije sportvelden maar kiezen voor het eenmanspad op de vruchtbare smalle winterbedding met zijn opkomende Brandnetels, wat Fluitenkruid, Reuzenberenklauw en verraderlijke Braambesranken. Wie hier struikelt wordt geprikt en/of komt in de wat dieper gelegen kleiige beek terecht. Het door Natuurpunt beheerde Krankhoevebos biedt zich aan. Het meest interessante, juiste pad kiezen is voor onze gidsen geen probleem. Een bos met Es en een weelderige ondergroei, een Beuken doorkijkbos met slecht verterend blad als strooilaag,

een "Sprookjesbos", een speelbos, een gemengd bos met Beuk, Haagbeuk, Zomereik, Esdoorn, Hazelaar, Meidoorn, Robinia pseudoacacia met zijn stekels.... Te midden van dit alles, beschut van alle winden en stormen, een echt "broekbos". Het melkachtig beige water staat hoog en er zijn geen tekenen van kwelwater, of toch?. Dood liggend en staand hout is er alomtegenwoordig. In dit zompige milieu, een dagdagelijks gevecht om te overleven, zijn het algen en mossen die een permanente 100% vochtigheidsgraad verraden. Even stoppen, gadeslaan en aanhoren. Wilgen, symbool voor levenskracht, staan hier centraal. Zij vervullen een zuiverende functie, zij nemen zware metalen in zich op, die men dan door phytoextractie kan concentreren en verwijderen. Waar een Wil(g) is, is een weg. Vrijwilligers van Natuurpunt zorgden ervoor dat wij met propere droge voeten deze bijzondere biotoop kunnen verlaten. Over een vrij grote afstand is een bedding van grof rivierzand aangebracht. Hierin laten wij onze sporen na. Even later pauzeren wij onder een Notelaar bij de eeuwenoude Krankhoeve voor wat geschiedenis. Gelukkig zijn wij op deze mooie lentedag, met de verschillende biotopen die wij mochten bezoeken, met de kennis die Sonja en Jean-Marie ons hebben bijgebracht. Beste dank hiervoor en tot een volgend boeiend verhaal natuurlijk.

Vm - Liereman en Korhaan te Oud-Turnhout

Nm - Melleput te Turnhout

22/5/2016 - 9 dlnm

Gidsen : Vm. Jan Van den Berghe

Nm. Walter Van Spaendonk

Leding: Mil Lauwers

De Liereman en aanpalende gebieden zoals De Korhaan, De Brakeleer, de Hoge Mierdse heide en de Laksheide vormen een uitgestrekt natuurgebied dat als een trekpleister werkt op vele stand- en trekvogels, allerlei zoogdieren en insecten. Natuurliefhebbers en andere recreanten komen hier natuurlijk ook op af!

De gids gaf aan de startplaats reeds een bondige uitleg over de geschiedenis en het beheer van het reservaat en dan . . . op stap.

Door een deel speelbos kwamen we aan een groot open terrein met ven waar we o.a. Dwergviltkruid, Gele lis, Moerashertshooi en Vogelpootje (een klaversoort) vonden. Hier hoorden we de welbekende roep van de Koekoek, maar ook Boomleeuwerik, Boompieper, Zanglijster en Vink floeten hun deuntje. Om naar het reservaat De Korhaan te komen keerden we op onze stappen terug en reden tot daar. Dit reservaat dat eigendom was van e.h. Frans Segers stichter van De Wielewaal (voorloper van Natuurpunt) werd aan de vereniging geschonken. Tijdens een heidebrand op 26 juni 1969 trachtte Frans Segers deze brand te blussen en vlak na aankomst van de brandweer zakte hij in elkaar. Hij stierf tijdens de overbrenging naar het ziekenhuis. Segers was toen 81 jaar oud. Een typisch "hagelkruis" werd ter zijner gedachtenis in De Korhaan opgericht (foto). Het reservaat is tevens een erkend archeologische site vermits hier z'n 12.000 jaar geleden reeds jagers-verzamelaars leefden. We noteerden hier Gekraagde roodstaart, Torenvalk en Boomleeuwerik. Mooi zijn de plekken bedekt met Rendiermos (een licheen). Op het einde werd Jan bedankt voor de boeiende gidsbeurt.

's Middags werden de boterhammen opgegeten in het Bezoekerscentrum. Nadien reden we naar ons volgend wandelgebied De Melleput te Turnhout. Deze 25 ha grootte plas met kristalhelder water is ontstaan na zandwinning voor aanleg van de autostrade. Er is een wandelpad van circa 3 km rond het water. De randen zijn deels bebost en hier en daar is er een rietkraag. De Fuut is goed vertegenwoordigd, verder Kuifeend en rondvliegende Kleine mantelmeeuwen (4 ex.). Een Oeverloper vloog laag over de plas en in de rietkraag noteerden we 5 zangposten Kleine karekiet. Wat planten betreft vonden we o.a. het onopvallende Oeverkruid, verder Wolfspoot, Egelboterbloem, Watermunt en Waterranonkel (spec.) Na afloop werden Walter en Mil bedacht met een welgemeend applaus voor het gidsen en organiseren van deze uitstap!

De Visbeekvallei te Lille

5/6/2016 - 21 dlnm

Gids: Nico Paepen

Leiding: Rudy Van Cleuvenbergen

Verslag: Tuur Wuyts

Deze reeds vorig jaar geplande wandeling diende wegens omstandigheden geschrapt maar kon nu bij stralend weer doorgaan. Dit beek- en heidelandschap onderging recent een ware facelift dank zij een LIFE-project met Europese steun. Onze welbespraakte gids loodste ons samen met zijn assistente kriskras door het gebied. Aan de hand van kaarten en foto's toonde hij hoe het landschap er vroeger uitzag en welke metamorfose het had ondergaan. Heel wat weekendverblijven met visvijvertjes en niet streekeigen beplanting werden afgebroken en opgeruimd en de grond nadien veelal afgegraven. Het oorspronkelijke landschap herleefde terug. Wat een

verademing om dat te zien! Een dijkwegeltje naast een moerassig terrein was bespikkeld met het blauw van de liggende vleugeltjesbloem. Ook Gagel en Kleine zonnedauw troffen we aan. Trots toonde Nico ons een grazige plek waar o.a. Brede- en Gevlekte orchis bloeiden.

In een boskant riep de Koekoek en op een open vlakke hoorden en zagen we Boomleeuwerik en Boompieper.

Ondertussen kruisten een Distelvlinder en een Grote keizerlibel ons pad.

In een groot nieuw aangelegd ven zwom een grote groep Canadese ganzen met jongen . . . Hier zweefde ook een donker exemplaar Buizerd en wie had héél in de verte een koppel Roodborsttapuiten op een afsluitdraad zien zitten? Jaja onze gids!

Een storend element vormde een weekendverblijf dat getuigde van een totaal gebrek aan goede smaak en inzicht in het omrin-

gende landschap door de eigenaar. Zo kwamen we ook aan een groot omheind terrein vol met alle mogelijke rommel en afgedankte machines. Ook de troep herten bleek verwaarloosd te worden aldus Nico. De bejaarde eigenaar was een eigenzinnig man die zich niets aantrok . . . voor de gemeente en Natuurpunt is er dus nog werk aan de winkel!

Toch kan men vaststellen dat er reeds véél gepresteerd werd om dit stukje Kempen te herwaarderen! Terug op ons startpunt werd de gids dan ook bedacht met een welgemeend applaus!

Fietstocht Kruibekke Polder

12/06/2016

Leiding: Eddie Schild en Eva Suls

Verslag: Eddie Schild

Foto: Eva Suls

Na twijfelachtige weersvoorspellingen daags voordien en ook die ochtend op de buienradar, zag het er niet zo goed uit voor die dag. We waren dan ook maar met z'n drie aan fort 7 voor het vertrek. Aan de overzet in Hoboken stonden nog 2 mensen ons op te wachten en kwam er nog iemand aangereden. Dus gingen we met z'n zessen de streek verkennen van Kruibekke polder en omstreken. Eenmaal in Kruibekke konden we bij onze eerste stopplaats direct de Blauwborst horen die zich spijtig genoeg maar even liet zien. Dan naar kortbroek waar we toch wat vogelsoorten mochten aanschouwen (zeker gezien het weer) Scholekster, Bergeend, Kleine karrekiet, IJsvogel, Witgat, Kluut, Kievit, Oeverloper, Kleine plevier, Visdief, Kleine zilverreiger (3 stuks). Maar wat was onze verbazing groot dat er opeens uit het niets een Woudaapje naar ons toe kwam gevlogen en net onder de struiken voor

ons landde. Spijtig genoeg mochten we hem daarna niet meer zien, maar onze dag kon al niet meer stuk. De regenbui nadien namen we er graag bij. Al gauw werd het middag en hebben we onze middaglunch opgegeten op een bankje in de natuur. Onderweg stopten we ontelbare keren om nog andere mooie vogelsoorten te aanschouwen: Buizerd, Torenvalk, Koekoek (zeker 3 mogelijks 4), Huiszwaluw, Cettiszanger, Gierzwaluw, Zwartkop, Holeduif, Witte kwikstaart en ga zomaar door. In totaal 49 verschillende soorten waarvan we er nog zeker enkele zijn vergeten te noteren omdat we andere, mooie vogels aan het bewonderen waren. Ondanks die ene bui hebben we de rest van de tocht geen regen gehad en kwam zelfs de zon er door. Diegene die niet kwamen opdagen hadden dus ongelijk en hebben heel wat moois moeten missen. Dus volgend jaar hopelijk wat meer volk, alhoewel een kleine groep ook zeer aangenaam kan zijn. Bedankt aan de aanwezigen.

Zomerzonnewende

21/06/2016

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: Erlend Hansen

Een dikke proficiat aan Lucy en de hele ploeg, die aan de zomerzonnewende hebben mee geholpen! Die avond was weer echt helemaal af! Er ontbrak nu echt niks aan. Eerst was er de spanning tijdens de poëziewandeling of uit al die dreigende wolkenformaties het al dan niet zou gaan beginnen (stort)regenen. Alles lag er nog kletsnat bij. Maar ondanks dat, kwam er zo heel af en toe de zon even door, wat aanleiding gaf tot die heel onheilspellende lichteffecten door het bos, met die opstijgende dampen. Niet toevallig waren alle voordrachtgevers vergezeld door een welwillende parapluhouder! In dit hallucinant decor waren de zangvogels hierbij uniek, en gaven aan het geheel, veel diepte en kleur tijdens de declamatie van de vele gedichtjes. Indrukwekkend mooi! Maar dan, bij avondval was er die ontvangst in de IJsvogel. Gelukkig gehouden buiten op onze tuintafels, met dan dat oneindig aanbod aan een hele reeks overheerlijke hapjes, het ene nog lekkerder dan het andere, en ja er waren zelfs ook al warme gebakjes bij. Het geheel overgoten met allerlei goedgevoerde drankjes. Ook de sfeer was er gewoon super, waar iedereen met iedereen een babbeltje kon doen. Ja zelfs de vleermuizen kwamen een kijkje nemen. De regen bleef uiteindelijk uit, en de ondergaande zon kwam er zelfs bij momenten door de bomen piepen. Vele bekende gezichten van mensen die we gewoonlijk niet zo vaak tegenkomen, maar ook een aantal nieuwkomers van het NAS (Ant-

werpen Stad). Zeker die laatsten waren echt onder de indruk van de familiale sfeer, ik kan het u vertellen (het kostte ons wel de laatste rAntGroen!) Ik was laat weg en het feest bleef maar voortduren.... Ik vraag me af om wat uur de laatste dan wel thuis kwam. Ongelofelijk en perfect. Nogmaals proficiat voor het team!

Vlinderen op Fort 7

6/08/2016 - 21 dlnm

Gids: Toon Verbruggen

Leiding & verslag: Veerle De Saedeleer

Het is nationale Tuinvlindertelling dit weekend. Een vlinderactiviteit is dan ook meestal een grote publiekstrekker, tenminste als het weer meevalt. Een grote groep is evenwel niet aangeraden. Het is echter zaterdagmiddag en het weer lijkt niet zo bestendig. Is dat de reden waarom we uiteindelijk toch net goed zitten met ons groepje? Velen hebben in het voorjaar de vlinderkursus in onze afdeling gevolgd. Toon begint met de vlinderfamilies en de meest voorkomende vlinders in Antwerpen. Hij heeft een Facebookpagina genaamd Vlinders van Antwerpen waar hij indertijd heel veel energie in heeft gestoken. De historische lijst van unieke soortenwaarnemingen (23) op het Fort, die de verslaggever meebracht, wordt naast deze van Antwerpen gelegd. Toon is ook gewoon om in Hoboken Polder (met historisch 25 soorten) te gidsen en maakt dan ook hiermee de vergelijking: blijkbaar is er nog geen Koninginnenpage waargenomen op het fort of toch alvast niet op de waarnemingsite ingebracht. In tegenstelling daarmee werd echter al wel een veel zeldzamere Keizersmantel gefotografeerd. Ook Grote vos staat nog niet in het lijstje. De enige waarneming in Hoboken Polder werd echter niet gedocumenteerd met een foto. We starten het echte vlinderen op Ground Zero, waar we al snel een 3-tal soorten (Bruin zandoo-gje, Boomblauwtje, Distelvlinder) spotten en ook in detail bekijken. Toon vangt de vlinders namelijk met een netje en heeft zo zijn methode om de vlinders dan goed van dichtbij te kunnen bekijken – een methode die enkel voor een kleine groep toeschouwers geschikt is trouwens. Aan de tankweg zit Bont zandoo-gje. Toon legt uit dat er twee varianten zijn: een donkere (bos-) en een lichtere (veld - tircis) versie. Een Gamma-uil toont zich aan het Moe-raske terwijl Toon een Klein geaderd witje vangt. Icarusblauwtje vinden we zoals gewoonlijk aan de Loskade: het mannetje is volledig blauw aan de bovenkant, het vrouwtje niet. Zij trekt sterk op het Bruin blauwtje. Hoe zie je dan het verschil? Op de onderkant van de voorvleugel bevinden

zich twee wortelvlekken, die je niet vindt bij het Bruin blauwtje. Het lijf en de onder-vleugel is meestal ook blauw bestoven. Er zijn echter ook verschillende versies van vrouwtjes Icarusblauwtje: meer bruin of blauw. De Citroenvlinder die Toon vond tijdens de voorbereiding op vrijdag aan de zouthangar geeft geen partij. Nicole vindt een rups op het Klein glaskruid. Nader onderzoek geeft vier rupsen van twee soorten, achteraf gedetermineerd als Atalanta (3) en Wapendrager (1). In de brandnetels aan de achterkant van de loskade zitten twee nesten rupsen van Dagpauwoog en nog een derde nest van een niet-vlinder. Een wel zeer oranje Bruin zandoo-gje zit op het Koninginnekruid...iets te oranje en het blijkt inderdaad een Oranje Zandoo-gje – met twee witte kernen in de zwarte vlek van de voorvleugel – te zijn. Een aantal dagactieve nachtvlinders zijn te snel om op naam te kunnen brengen. Een Lieve-ling, die dacht zich in het gras te kunnen verschuilen wordt toch geregistreerd. Ook aan het glacis vliegt Icarusblauwtje. We gaan echter eerst op zoek naar Gehakkelde aurelia aan de andere kant van de Sartabarak. Er vliegen er inderdaad minstens 2. De tijd gaat snel en we hebben nog een kwartiertje om Eikenpage te spotten ter hoogte van de bunkertjes. Dat is echter zonder het koppeltje Icarusblauwtje gerekend, dat op het glacis aan de berk een dansje aan het uitvoeren is – altijd maar hoger en hoger. Wat een mooi gezicht! Uiteindelijk heeft mevrouw Icarus er gelukkig genoeg van en kunnen we Eiken gaan turen. Minstens 2 vlindertjes blijven in dezelfde eik vliegen – Eikenpage, en waarschijnlijk 1 Boomblauwtje vliegt van boom tot boom. Rond 17 uur keren we terug naar de IJsvogel, waar ondertussen het café en terras geopend is. Het was een mooie en leerrijke namiddag, boeiend gebracht door Toon en ook in goed gezelschap, waarvoor hartelijk dank en ook een spontaan en welverdiend applaus! Tot volgend jaar allemaal!

Steltloperstocht in Zeeland

Vogelwerkgroep ARDEA

14/8/2016 - 34 dlnm

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: Marc Hofman

Verslag: Vm. Tuur Wuyts

Nm. André De Mul

Rond deze periode moet een vogelaar aan de kust zijn want de steltlopers uit het Noorden trekken dan door en pleisteren op slikken en schorren en zeker in Zeeland. Deze uitstap is dan ook terecht een klassieker! Volgende plaatsen werden bezocht in Noord-Beveland: Slikken van Kats; in deze rustige inham noteerde ik Wulpen en Regenwulpen, Kleine zilverrei-

ger (2) en Rosse grutto (1). Grote stern en Visdief vlogen rond, evenals Boerenzwaluw. Zangvogels als Putter en Kneu deden zich hier tegoed aan de zaden van Klit. Opmerkelijk was hier een mooie groeiplaats van Gele hoornpapaver!

Daarna reed de autokaravaan naar de verschillende inlagen van Noord Beveland. Iets voorbij Colijnsplaat is er de Wanteskuup. Dé blikvanger was hier een zwemmende juveniele Grauwe franjepoot die de typische rondjes draaide in het water om

zicht op gewone en Rosse grutto, Wulp en Regenwulp (goed van elkaar te onderscheiden). Op de strekdammen zaten honderden Zilverplevieren samengepakt, maar ook Kleine zilverreiger, Kanoet, Bonte strandloper, Groenpoot, Bontbek en een Steenloper. Volgende haltes waren de twee parkings langs de Delingerdijk Prunjepolder. Hier veel overzomerende Brandganzen, een over-en-weer vliegende Tapuit en op een eilandje een aantal slapende Kluten. We lieten ze rusten en reden verder.

*Grauwe franjepoot in zicht
foto: Sonja Van Kerckhove*

zo waterorganismen op te pikken. Verderop Lepelaars (16), Zwarte ruiter reeds in gedeeltelijk winterkleed, Water-snip, Rosse grutto, en Zomertaling (2). Rustig vloog hier ook een Bruine kiekendief rond met schommelende vlucht boven de rietkragen.

Volgende stopplaats: 's Gravelandse inlaag. Hier Groenpootruiter, Fuut en een 6-tal Geoorde fuut. Op het Bokkegat Kempphaan, Groenpootruiter, Wintertaling en ook veel Brandganzen.

Gezien we met een grote groep waren werd besloten de vogelkijkhut van de Keihooft niet te bezoeken maar de plas vanop de Oosterscheldedijk te bekijken.

Te noteren Rosse stekelstaart met 3 ex., Oeverloper, Fuut en Geoorde fuut. Op het strandje dribbelde een Witte kwikstaart rond. Kortom het was een gevulde en gevarieerde voormiddag en tijd dus om onze boterhammen op te eten op het zonnige terras van café-restaurant 'De Kroon' in de charmante dorpskern van Wissekerke.

Na de middag brak de zon door en maakte het hemelgrijs plaats voor hemelsblauw. We stopten eerst nog even bij Neeltje Jans. Op de pontons troffen we 3 luierikkende Zeehonden en verder ook Eidereenden en Visdieven. We staken over naar Schouwen-Duiveland en kwamen eerst aan de Schelphoek. Van op de dijk hadden we mooi

Links van de Slikweg scheerde een Bruine kiekendief laag over het veld, landde en vloog weer op. Een mooi schouwspel.

Aan de rechterkant van de weg tuurden we door de gluurmuur: veel water maar weinig vogels. Onze verwachtingen werden niet ingelost. Waren we hier op de juiste plaats, maar misschien op het verkeerde moment?

Maar dan kwam toch een Zomertortel overvliegen en enkele Ringmussen lieten zich opmerken. De Flaauwers- en Weversinlagen zijn vaste prik op de steltloperexcursies. Op de slikken spotten we Groenpoot en Tureluur en op de inlagen veel Lepelaars – adult en ook juveniel – en nog een Oeverloper langs de waterlijn. Ver weg

op de Schelphoek dobbert ineengedoken een zwarte eend met een witte vlek op zij: een Grote zee-eend, dezelfde vogel op dezelfde plaats als op de steltloperstocht van vorig jaar!? Dichterbij langs de waterkant scharrelde een Kleine strandloper. De verrassing kwam echter van boven. Hoog in de lucht cirkelde, de vleugels majestueus uitgestrekt, de Zwarte ooievaar. We hadden nog wat tijd over voor een extraatje. Aan de andere kant van de rijksweg is ook nog een plas. Ook hier veel Lepelaar, 87 ex, Zwarte ruiter en een tiental Casarca 's. Hier eindigde de tocht en namen we afscheid. Bedankt Luc en Marc voor het gidsen en de leiding, Peter voor het tellen (81 soorten!) en iedereen die er bij was, want samen is het toch veel leuker.

Vogelringessie Broek Denaeyer

Vogelwerkgroep ARDEA

27/08/2016 –

Gids: Eric Callebaut

Leiding en verslag: Luc Van Schoor

Na de vorige vogelringdemonstraties in de Kuifeend en Grenspark-Essen was het dit jaar de beurt aan broek De Naeyer bij Willebroek. Eric Callebaut verwelkomde ons 12 koppig groepje rond 8 u. aan de Stuivenberglaan voor een veelbelovende ringessie. Na een eerste bezoekje aan de vogelhut 'de Aalscholver' waar we naast een Grote zilverreiger en Dodaarsjes ook de eerste IJsvogel van de dag te zien kregen bracht Eric ons tot bij de ringplaats binnen de afgesloten zone van het natuurgebied. Hier was ringer Steven Van Steenkiste met zijn twee assistenten al aardig in de weer met eerder gevangen vogels die ons werden getoond. Die eerste ronde bracht naast de klassieke soorten als Kleine karekiet, Tjiftjaf, Roodborst en Zwartkop ook al enkele niet alledaagse vogels in de hand. Steven toonde ons achtereenvolgens twee Sprinkhaanzangers, Grasmus, Rietzanger, Fitis, Nachtegaal, Boompieper en Tuinflui-

foto: Sonja Van Kerckhove

ters. Maar de trekpleisters waren zeker Grote karekiet en Draaihals. Dit familielid van de spechten demonstreerde tot ieders tevredenheid hoe hij aan zijn kenmerkende naam kwam. De fotografen stonden in de rij... en luisterden mee naar de boeiende commentaar en de bijzondere kenmerken die Steven en Eric daarbij demonstreerden op deze zonnige morgen. Tussendoor gingen we tijdens deze zonnige morgen op stap door het gebied waarbij onze prima vogelgids voorbij een reeks opgestelde netten ook een heuse beverdam liet zien en de tweede IJsvogel zich liet bewonderen. Samen met Eric stelden we vast dat een groot stuk van het wandelpad nodig moest gemaaid worden. We trotseerden netels en bramen tot aan de vogelhut 'Visarend' waar in de Aalscholverkolonie de laatste bedelende jonge Aalscholvers zich op hun nest lieten horen. Een tweede bezoekje aan de vogelhut 'Aalscholver' bracht deze keer zelfs 2 zeer actieve IJsvogels ten tonele. Ondertussen was er ook één van die juwelen in een net geraakt zodat we het mannetje (met geheel zwarte snavel) van dichtbij konden bewonderen. Wie dacht dat we daarmee wel alles hadden gezien vergiste zich. Steven had immers nog een speciale in petto. En zo toverde hij een juv. Sperwergrasmus tevoorschijn. Voor de meesten een nieuwe soort die maar zelden wordt waargenomen in het veld. Zo eindigde deze tocht tot ieders grote tevredenheid met veel dank aan onze gidsen Eric en Steven en met de belofte van Luc dat ARDEA nog een kleine financiële bijdrage zal overmaken voor deze knappe ringpost.

**Vogelverrassingstocht
Vogelwerkgroep ARDEA
4/09/2016 - 10 dlnm
Gids en verslag : Luc Van Schoor
Leiding : Wim Roelant**

Luc en Wim kozen, na enig beraad, deze keer voor een vogeltocht naar de Oostkust. Dit besluit kwam er omwille van de voorspelde flinke westenwind en enkele mogelijke leuke vogelwaarnemingen. Had de kleine opkomst te maken met de wat ongunstige weersvoorspelling of laten sommige vogelliefhebbers zich liever niet verrassen? Feit is dat de afwezigen weer eens ongelijk hadden. Na de doortocht van een regenzone in de buurt van Gent

reden we met 3 auto's de zon tegemoet richting Oostende. Er stond een flinke 6 Bft westenwind op de nieuwe oostelijke havendam, onze eerste waarnemingsplaats. Naast enkele foeragerende Steenlopers bracht zowat 40 min. zeetrekwaarnemen o.a. Grote stern en Visdieven, een groepje van 12 Kanoeten, 3 Regenwulpen en 1 man Zwarte zee-eend in het vizier. De spuikom van Oostende leverde naast een groep Visdieven op vlotjes ook nog o.a. 2 Kleine zilverreigers, Oeverlopers, Bonte strandloper, Futen en Dodaars op. Wim loodste ons vervolgens door de Uitkerkse polder waar naast Tapuit en een juveniele Torenvalk weinig te rapen viel. Tijd voor een verfrissende middagpauze op het achterterras van het café bij de kerk van Uitkerke. Daar weerklonk de roep van kanaries en andere voliërebewoners terwijl regelmatig kleurrijke ballonnen met kaartjes overvlogen. Benieuwd naar wat nog komen zou trokken we vervolgens naar de buitenhaven van Zeebrugge, waar we nabij de zeilclub de verwachte juv. Kuifaalscholver mooi in beeld kregen. Daarna ging het richting binnenhaven voor een wandeling door de opgespoten terreinen. Pelikaan op zoek naar...Spreeuwen. Tijdens het speurtochtje ontdekte Wim tussen het eerste rondvliegend groepje Spreeuwen de verhoopte juveniele Rose spreeuw die er de vorige dag werd gespot. De vogel werd een tijd foeragerend en mee rondvliegend waargenomen. Een Visarend, die eerst vliegend in beeld kwam, liet zich vanop een dode boom te midden een plas bewonderen. Verder noteerden we daar ook nog 2 Lepelaars, Watersnip, Bontbekplevier,

Witgat, Oeverzwaluw, Gele kwikstaart en 2 Tapuiten. Tot slot van deze verrassingstocht bezochten we de baai van Heist waar naast een groepje overtijdende Steenlopers en Tureluren zich ook nog een laatste Tapuit liet bewonderen. We trokken, met enkele niet alledaagse waarnemingen in gedachten, tevreden naar huis.

Het verslag van de Vogelvierdaagse Groningen staat online op:
<http://www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/pdf/Vogel4daagseGroningen2016.pdf>

Het driemaandelijks vogelverslag van ARDEA regionaal gebied kan je vinden op
<http://www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/vogelwaarnemingen.html>

Met vogelwerkgroep Ardea maakten we vorig jaar een aantal Steen- en Kerkuilkasten. Ook hingen we ook een aantal Torenvalkkasten op. Na onze eerste pogingen met nestkasten was het al meteen prijs. De Torenvalkkast werd meteen bezet en er werden eieren gelegd. 6 jonge Torenvalkjes werden geboren en geringd (foto's p.31). Nadat ze veel geoefend hadden om te kunnen vliegen zijn ze allen uitgevlogen om een nieuw gezin te gaan stichten. Hopelijk volgen de Kerk- en Steenuil komende jaren ook. Een positief einde van ons eerste seizoen. Zoals vermeld in deze rAntGroen worden er op 16 oktober terug kasten gemaakt en worden deze nadien opgehangen in Hove. Dus ons tweede seizoen gaat van start.

p. 31 Torenvalkjes - foto boven: Walter De Weger & onder: Eddie Schild
p. 32 boven: Icarusblauwtje & onder: rups Helmkruidvlinder

Lidmaatschap Natuurpunt: 27 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (BE17 2300 0442 3321 BIC:GEBABEBB) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift rAntGroen.

Adreswijziging: elke adreswijziging moet rechtstreeks gemeld worden aan Natuurpunt vzw, Coxielaan 11 - 2800 Mechelen (e-mail: Vera.Baetens@natuurpunt.be) met de volgende gegevens: lidnummer, naam, oud en nieuw adres en lid "afdeling Zuidrand Antwerpen."

Abonnement op rAntGroen: voor leden van andere afdelingen door storting van 8 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

kalender * inschrijven noodzakelijk

- *1 oktober: start vogeltrektellingen*
- 2 oktober: vallei van de Drie Beken*
- * 7-9 oktober: hertenbronstweekend*
- 8-9 oktober: Edegem - start beheerovereenkomst*
- *16 oktober: Uilenbos*
- 22 oktober: monumentenwandeling fort 7*
- 23 oktober: paddenstoelen excursie*
- *23 oktober: zeevogel-excursie Westkapelle*
- *30 oktober: Mastenbos*
- 6 november: herfstwandeling Zonieënwoud*
- *12 november: INBO watervogeltelling*
- 20 november: Anderstad*
- 26 november: Behaag ... natuurlijk*
- 27 november: monumentenwandeling fort 7*
- 27 november: Wintam*
- 4 december: KBIN*
- 10 december: winteravond Veteranenbomen*
- *17 december: INBO watervogeltelling*
- 18 december: Ganzentocht Meetjesland*
- *21 december: winterzonnewende*
- 2 januari: nieuwjaarswandeling op fort 7*
- 8 januari: Jenevertocht*
- 15 januari: Hobokense polder*
- 21 januari: winteravond Canada*
- *28 januari: vleermuizentelling op fort 7*

*Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen
ontvangen we graag
ten laatste op 15 november.*

